

N

A

S

Št. 7. 1931

R

O

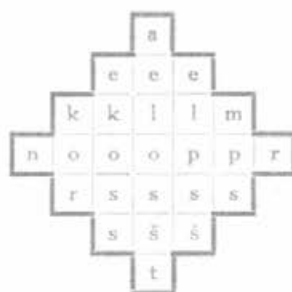
D

Vsebina 7. številke:

Vlado Klemenčič: Pomlad — Hudales Alojz: Ptičkino sporočilo. — Osorgin-Kmetova: Ura. — Škorec Mihec. — Milčinski Fran: Butale in Butalci. (Ilustriral Bambič.) — I. Albreht: Rogač in trije bratje; Legenda o brusnicah. — Hudales Oskar: Triglavov polet. (Nadaljevanje.) — Napad s plinom. — Prof. D. Volavšek: Prizori s kmetškega dvorišča. — O. Hudales: Tuji kraji — tuja ljudstva. (Nadaljevanje.) — O. leski — Ali je jabolčni cvetoder škodljiv? — O polonici. — Vrt v aprilu. — S čim lahko razveselimo mamico — Cicibanov rod; A. Pirjevec: Nasredin in njegov osel. (Ilustriral H. Smrekar.) — Srečko Kosovel: — Sveti Jožef. — Prispevki otrok:

Naslovno stran narisal M. Gaspari.

Križ.

soglasnik

glas pri petju

rastlina

Slovenec, ljubitelj šolske mladine

žuželka

domača žival

soglasnik

Po sredini, vodoravno in navpično, bereš ime Slovenca, ljubitelja šolske mladine.

Učenci in učenke

6. razreda pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah.

„Naš rod“ izhaja osemkrat med šolskim letom in ga prejema naročniki „Mladinske matice“, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije „Mladinske matice“ Din 22:50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2:50.

List izdaja „Udruženje jugoslov. učiteljstva“ v Ljubljani, zanj odgovarja Andrej Skulj.

Glavni in odgovorni urednik: Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6.

Pomlad!

»Odkod boš vzel pomlad?« si me vprašal proti koncu marca. »Glej,« si rekel, »kako so strnišča pusta in neprijazna, po razorih še leži sneg, in drevje tako žalostno steza svoje gole veje v sivo, hladno, prav nič pomladansko nebo. Solnce? Davi smo ga videli za hip. Tako zamolklorumeni in tipajoči so njegovi žarki.«

Vse res, ali jaz sem to pomlad v njenem začetku že doživel. Kakor jetnik, ki mu odpirajo tesno, mračno celico in razklepajo mrzle okove ter mu kri hitreje zapolje po žilah, da lehak in oproščen plane ven na svobodna tla, zajame s polnim pogledom solnčne lepote božje, ki so mu jo doslej zapirali, zaduha z vsemi pljuči do zadnjega vršička zraka, zraka, zraka.

Tako sem se napotil davi od doma. Ven izmed štirih sten, ki smo jih čuvali toliko mesecev, ven, ven, ven.

Sivi, cunjasti oblaki so potovali nad mano. Kako se jim je mudilo, mudilo! Zdeli so se mi, kakor razbita bežeča, poražena vojska. Da, poražena vojska. Gnal jo je zmagovalec, pomladni vihar. Hej, kako se je upiral za njimi, za pošastnimi velikani, da so se mu komaj umikali, se gnetli na kup, se zopet razmikali, se cefrali v kosme raznih oblik in tonili za obzorjem. Na jugu se je prikazala mirna, globoke jasnina, kakor znane ljubljene in ljubeče oči, in potem je planilo solnce v obzor, planilo tako naglo, da sem se skoro zmedel in začuden uprl oči v ta neskončno lep smehlaj. Zmaga, zmaga, zmaga!

Še je nekoliko hladno, pa si zapnem suknjo, še se sunkoma lovi veter nad menoj, pa si popravim klobuk, da mi ga ne odnese. In tedaj... tedaj! Veš, kaj sem videl? Kakor puščica mi je šinilo nad glavo in reklo: črrr! Bila je lastovica. Videl sem jih še več. Pa kosa sem slišal. Kako ljubeznivo je zažvižgal v marčev dan!

»Odkod boš vzel pomlad?« si me vprašal. O, zdaj ti že lahko odgovorim in povem. Poglej malo v daljino in širino! Tam je solnce in visoko nebo, tam že plapolajo zmagovalne zastave, sinje in zlate. Prisluhni in boš slišal pesem naših razigranih operoteni prijateljic: čr, čr, pravi lastovica, fiu, fiu, zavija črni kos s svojim žoltim kljunom, in tudi vrabec potep se ščepiri in vrešči: vrrr!

In popje že poganja, le poglej na drevje! Oh, kako je nežen takle bātek, nežen, in kaj vse skriva v sebi! Ta — lep, dehteč cvet, ki se bo

odprl šele maja. To je vrtnica. Oni — poleg cveta še sad. Jablana, kajz ne! Koliko skrivnosti je v teh bàtkih! Ne dotikaj se jih, ker so tako drobceni in mladikavi! Mogoče bi jih bolelo. Ne verjameš? Ali ni v tem popju, lističih, pa tudi v pticah, ki se vračajo preko daljnih mórj, tudi življenje, bol, veselje in še več — morda kaj človeku podobnega? In v hroščku, ki se prebuja in rine iz zemlje ter še zaspan gleda v solnce, kakor gledaš ti. Ne stopi nanj, če ti ne stori nič hudega!

Da, pomlad, prijatelj, in z njo lepota resnice in ljubezni. Vse to, glej, je težje premisliti, kakor občutiti in doživeti. Tudi vate in vame sega, grabi, prav res, da, grabi sila, ki se je ne ubraniš. Kaj more človek, če plane vanj iznenada, kakor šine solnčni žarek izza oblaka na grudo še hladne, vlažne prsti ter jo poljubi mehko in toplo, da potem vzklije iz nje skrivnost: roža, pšenični klas, travica?

Tako iznenada, skoro brez napovedi, pride v nas ta vsezmagujoča pomlad. Na cesti, pri delu, sredi skrbi, med pogovorom ti pogleda v obraz in srce, da sam ne veš kdaj. Ozreš se kakor omamljen, vzdihneš: »Prišla si, priklical sem te, vedno lepa, resnična in ljubljena.«

Hudales Alojzij:

Pfičkinno sporočilo.

Ali veste, da je ceste
sušec že posušil?
Zimski veter
sam se je udušil.
Drobna ptička
je od juga priletela,
s tožnim glasom
prošnjo je zapela:

»Tam za kraškimi bregovi
sveži dihajo grobovi.
Vašega poklonite jim cvetja
in si pomnite: Na teh grobèh
ni bilo govorov, ni bilo petja.«

Ura.

Babica Tatjana Jegorovna je bila že zjutraj vsa razburjena. Prejšnji večer je položila čipke v milnico in jih pustila ondi čez noč. Čim je, kakor zmeraj, vstala ob sedmih zjutraj, jih je izplaknila v čisti vodi, jih srečno posušila in polikala. In čeprav je bilo šele ob dveh popoldne pričakovati veselega obiska, je bila vendar že opoldne pogrnjena miza s prekrasnim, dasi ne novim prtom. In na mizi sta bili dve skodelici in starinski, srebrni čajnik, ki se mu je radi starosti na pokrovčku nekoliko skrivila majhna vrtnica s troperesnim cvetom. Pri priboru za gosta je bila še pozlačena družinska žlička.

Na svetu, na vsem belem svetu — in svet je za čuda velik! — ni bilo bolj čiste sobe, kot je bila babičina. Vse, kar je bilo sploh blestečega, se je blestelo; vse, kar je bilo starega in obrabljenega, se je svetilo od starosti, marljivosti in velike čistote. In če bi kako bistro in neblagohotno oko našlo v babičini sobi le eno samo pegico, pa bi se tudi ta pegica svetila v čistoči.

Mimo skodelic z zlatim robom in izrezljanim ročem, mimo čajnika in žličke, ostankov nekdanjega družinskega servisa, sta bila v babičini sobi še dva čudovita predmeta in sicer njena mizica za delo in starinska ura. — Mizica za delo je bila trebušasta, okrašena z biserovino in po nogah obita z bronovino in ni stala v sobi samo zaradi svoje lepote. Mizica se je zmeraj udeleževala in je bila priča in udeležnica marsikakih čudežev. Težko je povedati, česa ne bi bila znala skrojiti, sešiti, popraviti, zagatiti in zakrpati bela in suhotna babičina roka. Na mizici so bile igle vseh velikosti in nitke vsakršnih barv in vseh vrst — od najdebeljše platnene do najtanjše svilene. Na mizici je bilo toliko pisanih krpic kolikor barv in odtenkov vidiš na mavrici in polno gumbov je bilo ondi — od najmanjšega do največjega. In še je bil na mizici poseben oddelek za pisma, ki jih je babica prejela dotično leto. Ena in tridesetega decembra vsakega leta je babica vsa tista pisma povezala s tenko nitko in jih spravila v omaro. Seveda — pisem ni bilo dosti — in jih je bilo vsako leto manj. Bilo je pa na mizi še neko čisto sveže pismo z inozemsko znamko, ki ga je babica pred dnevi dobila od vnuka. Tega vnuka babica že dva in dvajset let ni videla in ko ga je bila videla zadnjikrat, je imel tedaj šele tri leta. In ob dveh popoldne tega dne ga bo smela spet videti. Zato se je pa babica pokrila že zjutraj z novo in svežo čipkasto čopko.

In kakor smo dejali, je bilo v sobi Tatjane Jegorovne še nekaj čudovitega. To je bila dragocena, starinska ura za na kamin, ki je bila sicer majhna po obsegu, a velika po svoji krasoti. Ta ura je imela troje zvončkov in se je navijala vsak teden po enkrat (in sicer ob nedeljah zjutraj). Zvončki so naznanjali ure, pol ure in četrtinke in vsakokrat je udarjal drug zvonček. Glas vseh treh zvončkov je bil čist, nežen in kakor bi prihajal iz dalje. Kako je bilo to narejeno, — to je vedel le mojster, ki ga — seveda — že zdavnaj ni bilo več na svetu, saj je bila ura stara že več ko sto let. In vseh sto let je šla ura pravilno, ni prehitevala, ni zaostajala, ni jenjala oznanjati ur, polovičnih ur in četrtink.

Pred dvanajstimi leti pa se je uri nekaj pripetilo: oznanjala je prav tri ure manj kot sta kazala kazalca. Namesto da bi bila ura pet, je udarila dvakrat; namesto dve — enajstkrat, namesto enajst — osemkrat in tako dalje. Prav tako je bilo s pol in četrt urami. Torej če je oznanil zvonček,

da je ura tri in en četrt, je bilo v resnici četrt na sedem; treba je bilo le tri došteti, pa je šlo.

In prav tedaj, pred dvanajstimi leti, so dali uro popraviti — prvokrat v njenem življenju. Iz popravila je prišla ura s pravilnim bitjem: če je bila poldne, je bilo tudi zares poldne. Ves teden je ura šla in bila pravilno. A prihodnji teden je ura spet nápak oznanjala čas in je ob petih bila samo dvakrat. In tako je ura govorila zmeraj po svoje, a babica je ni hotela dati nič več v popravilo.

Resnično, kakšnega pomena pa naj bi bilo to popravljanje? Prvič — lahko urar uro pokvari. Ura je stara, kdo ve, kdo jo je naredil! In potem — prešlo je že dvanajst let in babica se je že privadila: če bije pet, pomeni osem, a osem pomeni enajst. Brez težave je človek prištel tri — in tem bolj, ko sta kazalca kazala pravilno in je vsak vedel, koliko da je ura.

Ko je ura udarila enajstkrat in še četrtinko, tedaj je v predsobi zabrněl zvonec. In izkazalo se je, da se je triletni Ivanček spremenil v velikega, zdravega, prijetnega in veselega moža in je bil še mimo tega inženjer. Ko je vstopil ta mladi inženjer, vnuk Tatjane Jegorovne, je bila mizica za delo prav prav majhna in se je vsa užaljena razčeperila, da — še celó babica je morala pogledati svojega vnuka od spodaj gor. Skoraj se je prikazal čist in bel robček, s katerim si je babica otrla solzo; v starosti se človek solzi v radosti in žalosti, — zmeraj enako.

Čaj sta pila iz srebrnega čajnika s povešeno vrtnico, in Ivanček je mešal čaj v skodelici s starinsko, pozlačeno žličko. Mizica za delo, ki se je spočetka tako razhudila, se je že pomirila. Na babičini čopki so se čipke kar blesketale od čistoče in tudi babica se je smehljala, ko je poslušala mladega inženjerja.

Mimo mnogih drugih čudnih stvari mladega življenja je pravil tudi o tem, kako je letel z aeroplanom iz Londona v Pariz in kakšne visoke stavbe zidajo zdaj v Ameriki. In sploh je govoril o marsičem, o čemer je babica brala in tudi slišala, pa vendar še ni dobila doslej človeka, ki bi bil vse tisto tudi sam videl. In ta človek je bil celó njen lastni vnuk Ivanček! Pa bo prešel teden — in spet bo on potoval na vse strani, bo letal po zraku, prevrtal hribe, postavljaj mostove nad vodopadi. In nič čudnega ni to zanj, saj je bil zdrav, vesel, je jedel že peto žemljico z maslom in popil veliko skodelico v dveh požirkih.

»Pa vendar, Ivanček, skrbi zase, bodi oprezen! Če ti je res treba letati s stroji, ne letaj visoko, — je lahko kak nepravilen čas, se kaj pokvari v stroju... Bog te obvaruj kake nesreče!«

Tatjana Jegorovna mu je pripovedovala, kakšen je bil, ko je bil še prav majhen. Kako je iz škatlic za vžigalice delal železno cesto: videti je bilo, da mu je bilo že kar namenjeno. Tudi njegovo fotografijo mu je poiskala: kako je mali burovček sedel na lesenem konjiču in zrl z velikimi očmi naravnost predse. In še o očetu, Bog mu daj večna nebesa! — mu je govorila.

Ura ni bila samo enkrat, odkar je bil mladi inženjer pri babici. Vendar se radi razgovora nista toliko brigala za bitje. Ko je ura zdaj jasno in odločno udarila enkrat, se je inženjer približal kaminu in začudeno vprašal:

»Kaj pa to, babica, zakaj pa tako malo bije?«

Babica mu je razložila, da ura ne bije čisto pravilno in je še dodala, da je pač stara že več ko sto let.

»Bi jo bilo treba popraviti, babica; to je tako enostavno.«

»Kaj bi popravljali, — navadila sem se že in tudi tako vem, kolik• je ura.«

In spet sta se pogovarjala, dokler niso daljni glasovi zvončkov vnovič oznanili, da je poteklo spet pol ure človeškega življenja. In spet se je mladi inženjer približal uri:

»Kakšno čudovito bitje ima ta ura! Zdi se, ko da ni tu, ko da je kje daleč. Tako je slišati časih v gorah, ko bije ura v kaki oddaljeni vasi. Škoda, da je pokvarjena!«

Babica je molčala, čeprav jo je veselilo, da mu je njena stara ura všeč.

Ko se je inženjer odpravljal, češ, da mora na važen sestanek, je šla babica po bel papir, zavila dobro umito žličko in mu jo stisnila v roko.

»Kaj pa, babica? Zakaj?«

»Tako, veš — v žep jo deni. To, dragi moj, je spomin. S to žličko je tvoj oče, ko je bil še majhen, mlekec pil. Le spravi jo; malo prostora ji je treba in časih jo boš le pogledal.«

»Ni treba, babica! Pa hvala!«

In spet se je babica jokala, poljubila je vnuka in ga prekrizala:

»Morda nič ne véruješ, pa oprosti, starki!«

In ko je že odhajal, je spet zazvonila ura, in ustavil se je in dejal:

»Babica, ali imate kak papir ali star časopis?«

»Imam papirja, Ivanček.«

»Tak dajte mi ga, babica. Rad bi vam kako ustregel. Dobro je, bo že šlo!«

Pa je bistro skočil h kaminu, naglo vzel uro in jo zavil v papir.

»Babica, nič se ne bojte! Dam jo izvrstnemu urarju v popravilo in čez dva dni vam jo prinesem. In bo bila, kakor je potrebno, popolnoma pravilno.«

»Ivanček, meni tega ni treba!«

A on je še slišati ni hotel. Pristopil je, jo poljubil na oba lica in odhitel z zavitkom vihravo in veselo ko vsi mladi ljudje.

Babica Tatjana Jegorovna ni dve noči nič kaj dobro spala. Pa ni bilo ničesar, da bi se vznemirjala — in vendar je bilo vse nemirno. Povsod en sam molk. Navajena je bila, da so se ponoči oglašali daljni, zvonki glasovi ure — a zdaj, — ni jih bilo. Prišle so razne misli. Drugo noč se ji je še sanjalo o nekem velikem in debelem urarju, ki je s težkim kladivom udaril po njeni uri — in cinn! — ura se je vsa sesula. Pa se je tolažila:

»Le kaj mi je! Ivanček si je pač želel!«

Tretjega dne pa je prihitel Ivanček za minuto (zelo se mu je mudilo) in je prinesel uro, rekoč:

»No, babica, zdaj je pa vse dobro. Zdajle ne utegnem, a preden odpo-tujem, pridem še k vam in bom delj časa posedel.«

Odvihral je in izginil.

Ura je stala spet na prejšnjem mestu. Kazalca sta se premikala in se bližala poldvanajsti uri. Babica je hodila po sobi, da bi našla še kako smet in bi jo pobrisala s cunjjo. A nobenega praška ni bilo nikjer več. Oči so se ji ozirale na minutni kazalec in ušesa so čakala.

Zazvenel je zvonček in oznanil čas. In ko je osemkrat zazvenel in zvenel dalje, dokler ni udaril enajstkrat, se je babica otožno nasmehnila in se okrenila. Tudi mizica za delo se je zbudila in ji je bilo hudo. In življenje je šlo dalje in ura je odslej pravilno bila. Če je bila pet — je pomenilo, da je res pet. In ob dveh je udarila samo dvakrat. Navsezadnje — prav lepo.

»Poglavitno — Ivančku je to všeč,« si je mislila babica. »Spet bo šel okrog po svetu in morda bo spet na kako stran poletel.«

Slednjič je bila pa od ure že vsa zmedena, zlasti zjutraj, ko se je budila. Ura je bila pet. »Oh, zaspala sem!« — pa se je izkazalo, da je bilo prav šele pet ura.

Star človek se časih razžalosti — zakaj — pa sam ne ve. Misli pač na to in ono. Prej, na primer, niso letali po zraku, pa so ljudje vendarle živeli in niso živeli slabše.

Babica Tatjana Jegorovna je sedela za svojo mizico. Vse je bilo tiho v hiši in slišati je bilo, kako tiktaka ura. Ko se je približal čas, da bodo zazveneli zvončki z daljnimi glasovi, je babica zavzdihnila in nekam nejevoljno prisluškovala — prisluškovala, — a kaj bi, nič ni bilo reči, ura je pravilno bila in nič se ni poslabšalo. Pa tudi veselja ni imel človek od tega bitja, sicer pa, kaj bi se takale starka še veselila!

Ko je prišla nedelja, je babica s ključkom navila uro. In ura je bila prejšnja in ključek je bil prejšnji. Nič ni bilo hudo uri in tudi ključku ne, da sta bila dva dni pri tistem tujem človeku, ki ju je onegavil in popravljaj. Prav nič se ni ura spremenila radi tega.

Tisto noč se je babica zbudila, ker je v sobici nekaj zaškrtnilo. Prebudila se je in dolgo ni mogla vnovič zaspati. Ne da bi bila vznemirjena, a kakor bi nečesa pričakovala: nekaj se je le zgodilo. In je ležala, zaprla oči in poslušala nočno tišino. Ura je odbila — še je ležala dalje. Pa je spet zaslišala babica, kako je ura bila — odbila, vendar ne tako, kakor bi bilo zdaj pravilno. Ob tej misli se je babica vznemirila — in spanca ni bilo več. Prižgala je svečo, pogledala: vse v redu, ura je dobra šla in tiktakala ko prej. Skoraj se je že svtalo — kazalca sta šla na šesto. A nekaj babici ni šlo iz misli — in zato je bila vsa nemirna.

Tedaj je babica Tatjana Jegorovna, v nočni halji in čepici sedla na stol nasproti ure in čakala.

Saj je je bilo kar sram: »Le kaj jaz, starka, pričakujem? Le kaj bi rada? Spala, spala naj bi!«

Pa se ji je pojasnilo:

»Počakala bom, da odbije, nato bom legla.« In je počakala. Ko je zvonček udaril prvokrat, je kar otrpnila od pričakovanja in začela šepetaje šteti:

»Ena, dve...«

In namesto tretjega, četrtega in petega udarca, se je spremenil zvončkov glas in je zazvenel enkrat tisti za četrтинke. Babica je ostrmela. Ko je ura utihnila, se je domislila, ali se morda ni zmotila. A kako naj bi se zmotila! Saj — če je odkrito pomislila — je morala priznati, da je vendar čakala na to, da je zato ob tej nočni uri sedela na stolu. Sama sebi ni verjela, vendar je čakala: ali bo zvonček udaril petkrat ali samo dvakrat, kakor je bila ura dvanajst let zaporedoma. Kako bi se zmotila!

In kakor bi luč posvetila v dušo, je bilo babici. Saj je bilo čudno, tudi smešno, vendar tudi tako lepo in dobro, prav kakor bi jo kdo nežno pobožal po sreč.

Podvizala se je, se naglo nasmehnila in že legla v posteljo, se odela, — pa spet ni mogla zaspati, še je hotela slišati, kako bo bila ura ob polšestih.

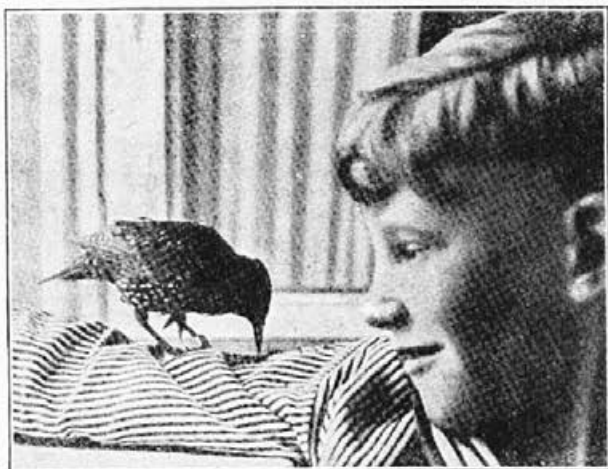
Dolgo se je vlekel čas, kakor bi ga kdo nalašč zadrževal. Ura je tiho tiho tiktakala in kot bi bila živa, šepetala: »Zdaj pa le mirni bodite, vse bo spet po starem!« In ko je bilo polšestih, je zvonček babičine zveste ure z jasnim in prepričevalnim glasom spet samo dvakrat udaril, z drugim zvončkom pa je odzvonil še polovico.

Tedaj pa je babica zaspala in se pogreznila v smehljaj in mir. Njen spanec je bil blažen, a njen novi dan je bil svetel in poln neprestanih opravkov.

(Iz knjige „Čudež na jezeru“.)

Škorec Mihec.

V isoko pod slemenom je stalo gnezdo. Tam je zagledal škorec Mihec luč sveta. Pa je hotela nesreča — ali pa je bila kriva Mihčeva razposajenost, da je nekega majskega dne padel iz gnezda. In če bi ga ne bili našli otroci na vrtu vsega premočenega in premraženega, bi gotovo ne živel več dolgo časa. Z vikom in krikom so ga otroci pobrali in odnesli v hišo. Tam so ga zavili v tople krpe in ga začeli pitati. Škorec pa je bil trmast in preplašen. Ni hotel ničesar požreti. Ali mladi ptiči ne smejo stradati, pripravili so mu mlečni kruh in nasekali mesa. In glej, po par urah je že použil prvo hrano. Komaj je pojedel prvi košček, že se je ves izpremenil. Začel je mahati s perotničkami, odpirati kljunček in prositi nove hrane. Nikdar mu ni bilo hrane dovolj. Naučil se je spoznavati svoje nove skrbnike in jih ločiti od tujih oseb. Po par dneh je že preizkušal svoje perotničke in v desetih dneh je bil že samostojen. Začasno so ga zaprli v

velik ptičnik, kjer je rad bival, posebno zaradi tega, ker je čez dan večkrat smel prosto skakati po sobi. Njegovi dobrotniki so sklenili, da ga bodo izpustili, ko doraste. Ali je bil tako ljubeč in vesel, da so odlašali dan za dnem. Sedal je vsem družinskim članom na roko in ramena, najrajši pa hišnemu gospodarju na plešo. Tam mu je držalo in to ga je hudo jezilo. Vpil je in ščipal gospodarja s kljunom za uho.

Pri kosilu in večerji ni Mihec nikoli manjkal. Od vsega je moral pokušiti, kar je stalo na mizi. Peči se je izogibal in v šipe se ni nikdar zaganjal, menda je vedel, da ne more skozi okno na prosto. Naučil se je tudi izgovarjati par besed.

Najboljši njegov prijatelj je bil najmlajši hišni sin.

Škorec je kmalu spoznal, da mu je on zaščitnik in zagovornik. Mihec je namreč zakrivil marsikatero škodo in se je tudi tu in tam ponesnažil po sobi. Kakor kavke, je imel tudi on navado, da je ukradel in skrnil vsak predmet, ki se je bleščal. Tako je v hiši marsikaj zmanjkalo.

Poletje je minilo in prišel je september v deželo. Mihčeva siva obleka se je izpremenila v svetlikajočo se pernato odelo posuto z belimi pikami. Zunaj so se zbirali škorcei, da polete na jug. Sedaj so Mihčevi redniki sklenili, da ga izpuste na svobodo. Nič niso pomagale prošnje njegovega prijatelja,

najmlajšega sina. Hišni gospodar je odprl okno in izpustil škorce. S solznimi očmi je gledal sin, kako je škorec z vikom in krikom zletel na sleme sosednje hiše. Ali Mihec se ni pridružil svojim tovarišem, temveč se je vrnil in sedel svojemu prijatelju na roko.

Od tedaj je ostal Mihec pri hiši, kjer uživa popolno prostost. Vsak dan odleti v sosesčino na sprehod. Za druge škorce se ne meni, le z vrabci se prepira in pretepa. Tujih ljudi se izogiba. Če mu kdo ponudi s tujega okna kaj dobrega, sicer vzame, ali prijeti se ne pusti. Vsak večer se vrne v svoj novi dom. Če pride mladi sin k oknu in zakliče: »Mihec!« takoj mu priprči na rokav.

Vsem je ljub prijatelj. Ali vsi so radovedni, kako se bo Mihec obnašal, ko se vrne nova pomlad in bodo drugi škorci sedeli in razgrajali po strehah in si pripravljali gorka gnezda. Ali se ne bo tudi v njem vzbudila želja po lastnem gnezdu in lastni družini? Morda bo pa storil tako kakor sinička neke gospe. Siničko je neka gospa vzgojila in spomladi izpustila na prosto. Jeseni se je sinička vrnila, potrkala na okno in prosila, da ji odpro. Gospa je okno odprla in v sobo sta prileteli dve sinički. Prva sinička je pripeljala še svojo plašno ženico s seboj. To se je ponovilo štiri leta zaporedoma.

(Po F. Fuchs.)

Milčinski Fran:

Butale in Butalci.

O Butalcu na smreki in o mački, ki ni marala pipca.

Če tujec prideš v Butale in stopiš v krčmo, previden bodi, nikar pipca ne jemlji iz žepa, nikar ga očitno ne polagaj poleg sebe na mizo!

In nikar, da bi naročil za groš kruha, zraven pa objestno pokazal pipec, češ, klobaso da že imaš.

In naj te ne kaznuje Bog, da bi se spozabil in bi pipec pomolil pod nos mački, češ, muca, na klobaso!

Že marsikdo je bil za take in enake besede tepen na nevšečne viže.

Hitorija je pa taka:

Pravijo, da so njega dni šli Butalci v hosto, sekat smreke. Pa so smreke stale tako gosto: koder so katero izpodsekali, se je z vejami ujela ob druge in se vanje zapletla in so imeli silno truda, da jo izmotajo in spravijo na tla.

Pa se zmisli oni izmed njih, ki mu je najbolj svetlo gorela pamet v buči, in pravi: »Možje, kaj če bi smreke najprej oklestili? Najprej jih oklestimo, potlej jih posekamo, pa se jim ne bodo zatikale veje, ker vej ne bodo imele!«

Te besed so bile modre in so možje kihnili, da je res tako. In se je oni, ki jih je bil izpregovoril, spravil nad smreko, da jo oklesti. Pa kakor je bil moder, klestiti jo je začel od spod. Veja je padla za vejo in šele, ko je prišel v vrh, se je spomnil, da ne more več doli.

Pa se je prestrašil in klical sosede, ki so stali pod smreko in so zijali gori, naj mu pomagajo z vrha na varna tla.

Oni spodaj so se posvetovali, ugibali so in so uganili: druge pomoči da ni, nego treba je mačke, samo mačka zna in bo ročno splezala na smreko in bo onemu na smreki nesla vrv — z vrvjo si bo pomagal dol.

Stopijo po mačko, rahlo ji nataknejo okoli vratu vrv in ji potem bistro pokažejo in povedó, kateri smreki naj vrv nese v vrh in čemu.

Toda je mačka dejala: »Mrnjav!« na vse prigovarjanje samo: »Mrnjav!« Obilna zgovornost zbranih mož ni bila kos, da jo prepriča in preprosi, le sukala se je in ozirala, kod bi jo pobrisala.

Pa je klavrni dedec v vrhu smreke napel druge strune. Pričel je in je vabil s prijazno besedo: »Muca, na pridi sem, mijav, mijav! Glej, miško imam, miško — brž, brž!«

Toda ni bila muca šele od včerajšnjega dne, nego je imela bogate izkušnje, pa ni bila še nikdar slišala, da bi bile miške smrekami v vrh — miške niso storži! in ni verjela možu v vrhu. Dejala je: »Mrnjav!«

Pa jo je oni zgoraj še bolj milo klical. Botra je dejal mački in še se je spomnil, kako je bil oni dan pregnal prav tako mačko, ko je iz kuhinje odnesla klobaso. Žal mu je bilo, da se ji je zameril.

Pa je segel v žep po rdeči pipec in ga kazal doli: »Na, muca, pridi gori! Klobasa, klobasa! res je klobasa, na jo!«

Muca ni verjela: »Mrnjav!«

Mož tam gori je v pipec ugriznil. »Vidiš, da je klobasa! O, kako je dobra! Žal ti bo! Na, pridi, tvoja je! Naj me koj strela pične, ako ni! Veš, da te ne bi goljufal. Na, na!«

Pa ko je mahal s pipcem, se je zdelo mački najbolj varno, da izgine od tod. S tačko si je snela vrv in skočila v grm, po ovinkih se je izgubila domov.

»Noče!« so možje dejali. In ker ni kazalo onega pustiti v vrhu toliko časa, da zrastejo druge veje, so smreko posekali, smreka je padla, pa je srečno padel na drugo smreko, da je ostal živ, samo pošteno so ga pogreble veje.

Še bolj kakor praske od vej pa ga je peklo in ni peklo le njega, nego slehernega Butalca, ko se je raznesla ta zgodba in je dala hudo mušnim sosedom pobudo za smeh in posmeh.

Kašo pihal.

Butalci niso kar za pečjo čepeli, nego je marsikateri s popotnim škornjem stopil v svet in prinesel marsikaj koristnega iz tujine.

V onem času, ko Butalci še niso poznali prosa, se je zgodilo, in se je vrli butalski prvak vrnil z daljnje poti, čez ramo mu visela

bisaga, v sprednji malhi je imel proso, vzad pa kašo. In je razodel začudenim Butalcem: »Možje, ali veste, kaj je proso? Proso bomo sejali, iz prosa bomo delali kašo — ni boljše jedi na svetu od zabeljene kaše! Dajte, prepričajte se!«

Ukazal je doma, naj hite in skuhajo kašo. Sredi trga pa je dal prinesiti mizo, nanjo so postavili skledo s kašo in je bila prekrasno zabeljena, da se je daleč svetila v solncu. Zraven skleda je ležala

žlica in so bili povabljeni vsi Butalci, da bo vsak enkrat zajel in poizkusil neznano dobroto.

Pa so prihajali Butalci in se vrstili in gnetli, da drug za drugim zajame in nese v usta, in je vsak moral hitro oddati žlico drugim rokam, ki so že stezale za žlico. In je hodila žlica kakor blisk svojo pot iz rok v usta, iz ust v roke, in ni poteklo časa za očenaš — že je bila skleda prazna in so imeli vsi Butalci opečena usta.

Kajti je bila kaša silno vroča, pa je nihče ni utegnil pihati, ker se je mudilo za žlico. Zapomnili pa so si Butalci vročo lastnost kaše in ko so bili vsejali proso in jim je lepo vzknilo in z bogatim latjem budilo najlepše nade, so se zbirali ob njivi in od daleč pihali v latje, da ne bo kaša prevroča.

Imajo pa Butalci nevšečne sosede, Tepančane, in je mimo njihve prišel Tepančan Jaka in se radoveden ustavil. Pa so ga kaj hitro napovedili z besedo in dejanjem: »Ne boš kaše pihal, Jaka, kaša je naša!«

Butalski župan gre za botra.

Ono leto je bila birma v Tepancah. Pa so hočeš nočeš morali tudi Butalci tjakaj s svojimi birmanci.

Za botra je bil tudi butalski župan. Ko je prišel svečani dan, je dal zapreči koš — v Butalah vse prevažajo v košu, gnoj na njivo, vino s Hrvaškega in birmance k birmi — in sta sedla v koš župan in poleg njega birmanec. Vzad v mrvu pa je gnezdila koklja, toda je ni bilo videti ne slišati.

Priškripljejo v Tepance, zapeljejo pred cerkev — baš tedaj začno pokati možnarji.

Župan je bil izkušen možak, vedel je, kaj je to in se ni prestrašil. Prestrašil pa se je birmanček in se vznak zvrnil v mrvo. Prestrašila se je tudi koklja in je zletela iz koša na cerkveni prag in se zakregala: »Ko ko ko!«

Tepančani, koder morejo, zavidajo Butalce. Pa so se muzali in pozdravljali župana: »Lepo, lepo, gospod župan, ali ste kokljo pripešljali k birmi?«

Rogač in trije bratje.

Ziveli so nekoč trije bratje, pa je bil starši krčmar, mlajši pek, a najmlajši pastir. Krčmarju se je vrtelo vse po zlu in peku je šlo vse narobe, medtem ko je pastir zadovoljno živel v planini pri svoji čredi. Res ni tonil v izobilju, vendar mu tudi ni nič potrebnega primanjkovalo. Starejša dva brata sta venomer tarnala in se grdo rotila, najmlajši pa je ukal in prepeval po planini.

Godrnjanje obeh bratov začuje končno sam zlodej in ga zaskomina, da bi se polastil nezadovoljnežev. Napoti se tedaj in zavije v krčmo. Gosposki je bil oblečen, z denarjem je cingljal in tako gosposko se je vedel, da je bil starejši brat močno vesel ljubeznivega gosta.

Gospod naroči to in ono, krčmar mu pridno nosi na mizo, ali pred gostom gineva jed in pijača, kakor bi jo v brezdno metal. Gospodar strmi spričo tolikšnega teka, vendar si le ne upa vprašati gosposkega tujca, kdo da je in odkod prihaja. Tem zgovornejši je pa prišlec sam in vprašuje gospodarja po marsičem, pa tudi o tem, kako kaj živi in kako je zadovoljen s krčmarjenjem. Najstarejši brat se malce obotavlja, ali gospod mu parkrat zapored napije in se zazdi vino gospodarju nenavadno močno. Razveže se mu tedaj jezik in začne tarnati ter se rotiti, češ:

»Vse pojde rakom žvižgat! Kakor delam, ni nič! Tudi gostov ni. Komaj vsake kvatre se kakšen vrag zmoti čez moj prag!«

Gost se zdajci gromko zagrohoče in se tako zvije in zamaje od smeha, da mu zdrkne zeleni klobuček z glave. Tedaj vinjeni krčmar kakor skozi meglo opazi, kako molita gostu izmed las nad čelom dva krnjava rožička. Od groze mu zastane beseda, zlodej pa mu proži kocinasto roko, češ:

»Hočeš v stavo, prijatelj?«

»Če je pametna, zakaj ne?!« zastoka krčmar, a zlodej:

»Bodi tako in tako, če me nasitiš in napojiš, dobiš vrečo denarja, če pa mi ne utolažiš lakote, moraš z menoj!«

Nato usuje na mizo polno pest cekinov in zlati blesk tako premami krčmarja, da seže rogatemu v roko, češ:

»Trije bratje smo! Če zmanjka pri meni, te nasiti pek, če pa še njemu vse poješ, te nahrani najmlajši moj brat, ki je pastir v planini.«

»Velja!« se zareži zlodej. »Pomni pa, da pojedete vsi trije hkratu z menoj, če me ne nasitite!«

»Tako je!« prikima krčmar in že spet nosi na mizo jed in pijačo. Curkoma mu lije znoj s čela, tako hiti, zlodej pa le še lačnuje in toži o žeji, dokler niso vse kleti in shrambe prazne.

»Pojdiva torej k bratu!« vzdihne krčmar, ko zlodej še vedno zahteva jedi.

Prideta tja in starejši brat pove mlajšemu, kako in kaj. Pek je zadovoljen in zlodej začne jesti in je huje od mlatiča. Kruh gineva kot bi kopnel, rogač pa le gode, kako je lačen.

»Kaj si spak brez dna?« ga roti pek, zlodej pa samo tišči svojo o gladu, dokler ni v hiši niti praška moke niti mrvice kruha več.

»Pojdimo tedaj v planino!« pravita brata in vragu je po godu.

Gredo in pridejo v planino in brata povesta najmlajšemu, kako in kaj in tudi zastran stave z rogačem.

»Kdaj je že kdo videl, da bi bil hodil zlodej k zadovoljnemu človeku v vas?« se zasmije pastir.

Rogač se jezno namrdne, a pastir se le še smeje:

»Res mi ni nič do vragove družčine, ali če gladije, ni treba, da bi hodil lačen od mene. Dovolj je v planini jela, dosti je pitanih živali, najtečnejšo mu odberem in dam!«

Brata se razveselita, rogač pa zagodrnja:

»Ne govori toliko! Stava je stava! Pripelji tisto žival in mi daj jesti, sicer pa vsi trije z menoj!«

»Počasi, da se ti ne zaleti!« ga dobrodušno posvari pastir. »Pokaži tudi ti svojo ceno, sicer se sploh ne menim več s teboj!«

»Vsakemu izmed vas eno!« postavi zlodej pred pastirja tri velikanske vreče samega denarja. »Vsakemu svojo, če me nahraniš, sicer pa brcz denarja vsi hkratu z menoj!«

»Tako velja!« pokima pastir, da bratoma sira in jima veli, naj skrbno pazita na vreče, sam pa odide v goščo in se kmalu vrne z dvema ježema.

»Za prvi prigrizek bo to najbolj slastno,« se nasmehne rogaču in mu pahne v kepo zvitega ježa globoko v goltanec.

Zlodej golta in golta, toda ježeve bodice se mu krog in krog zapičijo v goltanec, da začne rjuti od bolečin.

»Še enega?« ponuja pastir, rogač pa tuli in hrope in se davi.

»Kaj si že sit?« pravi pastir, a zlodej prikima, popusti trem bratom ves denar in jo odkuri s planine.

Ivan Albreht:

Legenda o brusnicah.

Zlodej se je bil vsega naveličal. Leto in dan ni bil mogel speljati nikogar na led in česar se je lotil, se mu je spakederalo. Sede tedaj na strmo skalo v planini in se v črni nevoščljivosti začne rotiti, kako je zavržen in kakšna krivica se mu godi. Nazadnje se celo predrzne in pravi samemu Bogu:

»Strašno krivico trpim! Vsako živo bitje ima kakšno pravico, le jaz nimam ničesar! Vsaj kako boro jagodo bi mi dal v last, da bi ž njo lahko počel, kar bi se mi zahotelo!«

Stvarnik se nasmehne:

»Naj ti bo, če misliš, da boš poslej na boljšem! Prepuščam ti brusnico.«

Čim izreče, prekriža Stvarnik brusnice, da bi jim rogačeva oblast ne mogla škodovati, veseli zlodej pa se jih brž polasti in nese ljudem. Nauči jih kuhati sok in mezgo iz brusnic, vendar niti eno niti drugo ljudem ne škoduje. Celo narobe! Vzlic trpkemu okusu jim oboje tako prija, da začno dajati brusničn sok celo bolnikom kot hladilno pijačo.

Razočarani zlodej prične zdaj natanko ogledovati brusnice, a glej, sleherna jagoda je razločno zavarovana z znamenjem križa!

»Špet so me opeharili!« se raztogoti rogač in odbesni v svoje črno kraljestvo, a brusnice še dandanes nosijo znamenje križa na sebi. Mlado in staro jih ima rado in vsem gredo v slast.

Triglavov polet.

(Nadaljevanje.)

Poglejte, je dejal Kurnozenko, »najbrže je to ono mesto, kamor je padel meteor. Žal da je zasneženo. Od tu, z višine, bi ga lahko lepo pregledali.«

Pozneje smo izvedeli, da je v resnici na tistem mestu sedel strašni tunguški »bog ognja« na zemljo. Gozdove je kar na mah podrl. Vsa debela leže v isto smer. Padec je bil tako strašen, da so daleč na okrog čutili močan potres. Še v 360 km oddaljenem kraju Kežma so popokale šipe.

Tudi ob reki Čusmi so pluli še kakih sedemdeset kilometrov navzgor, ko se jim je zazdelo, da vidijo na obrežju šotore in dim. Spustili so se nižje, skoraj prav nad gozd. Pred enim izmed šatorov so ugledali človeka, na vso moč mahajočega s čepico. Opazili so tudi, da nekaj vpije, a ga radi brnenja motorja niso mogli razumeti. Za šotori je bila vidna iz vej in debel narejena kočica. Troje sani je ležalo za njo, ob njih pa naprave majhne radijske oddajne postaje. Brez dvoma so tu bivali člani ekspedicije.

Treba je bilo samo poiskati primerne prostora za pristanek. Toda kje? Morda na jasi?

»Triglav« se je zopet dvignil višje in zletel nad jaso. Vsi so napeto opazovali pokrajino pod seboj, a je niso mogli natančno pregledati. Zato je stric velel Selimbegoviću, naj zaplove nižje. Z višine kakih osemdeset metrov so opazili, da je ves kraj posut z okroglimi lijaki, širokimi pet do petdeset metrov. Tu so se bili zarili v zemljo drobci meteorja, ko je s strašnim pokom eksplodiral v zraku.

»Na takem prostoru je nemogoče pristati,« je rekel stric Kurnozenku. »Moramo dalje proti severu.«

Dve uri so krožili nad jaso, preden so našli vsaj nekoliko primeren prostor. Tedaj je sedel za krmilo stric in se izkazal kot izvrsten pilot. Tako previdno je vozil, da so kljub nekoliko valovitemu terenu pristali brez vsake nesreče, štiri ure hoda od kraja, kjer je bivala ekspedicija.

»Sedaj moramo pa kar na pot,« je menil Ahmed, ko so pristali, »če hočemo še danes kaj opraviti.«

»Seveda,« je pritrdil stric. »A nekdo mora ostati pri letalu. Ali bi ostal ti Ahmed z dečkoma? Odšla bi midva s Kurnozenkom.«

»Res, da sem utrujen od pilotiranja,« je odvrnil vprašani. »Potreben sem počitka, a bi vseeno ne ostal rad tu. Pusti me, da se malo izprehodim.«

Dečka tudi nista hotela ostati. Zaman so bili vsi stričevi ugovori, pomisliki ter strašenje z mrzom in dolgo potjo. Tako dolgo sta beračila, da je dovolil. Pred odhodom so se še nekoliko okrepčali in si navezali krplje, da bi lažje hodili preko snega.

»Ne pozabita pušk!« je stric opomnil Ahmeda in Kurnozenka, »da se vam ne pripeti kaj sličnega, kakor se je nam v tajgi pri Port Igarki. Sedaj pa le hitro na pot!«

Pomagal je še pri optavanju nahrbtnikov, v katere so naložili nekoliko hrane in okrepčil za člane ekspedicije.

Sibirsko solnce je sijalo z modrega neba, ne da bi dajalo le malo toplote. Našim potnikom, ki so koračili preko zasnežene jase, so se zdeli njegovi žarki ravno tako mrzli, kakor vsa okolica krog njih. S krplji na nogah so hitro hodili. Sneg jim je veselo škripal pod nogami, kakor bi jih hotel izpodbuditi k še hitrejši hoji. Kolikor mogoče so se izogibali zasneženih lijakov.

Ponekod so videli, da leže pod snegom cel kupi drevja, podrtega po me- teorju. Strašna je morala biti sila tega nenavadnega naravnega pojava. In nič čudnega ni, če preprosti, od civilizacije nedotaknjeni Tunguzi verujejo, da je z neba priletel sam bog ognja.

»Kaj misliš,« je rekel Ludvik, ves rdeč od mraza, »kako bi bilo, če bi tak-le meteor padel na kako mesto. V zemljo bi ga zbil z ljudmi in hišami vred.«

»Teга kraja se menda še živali izogibljejo,« je pripomnil Ahmed. »Po- glejte, še nikake sledi nismo našli. Vse naokrog je pusto in mrtvo. Smrt je sedla na ta kos zemlje.«

O mraku pa so vendar le našli sledi. Kurnozenko, ki je ves čas hodil spredaj in vedno priganjal k hitri hoji, je nenadoma obstal in molče pokazal pred se v sneg.

»Oho!« je vzkliknil Ludvik, »neki pes je hodil tod.«

»Naj nam bo sreča mila, da se ne bi srečali s takimi psi,« se je nasmejal Ahmed, ko je natančneje pregledal sledi. »Takim psom pravimo pri nas volkovi.«

»Jaz bi pa le rad katerega videl,« je menil Ludvik.

»Da bi ti srce v hlače padlo, kakor takrat, ko smo ugledali medveda,« se je ponorčeval Jožek.

Ludvik pa je bil hud.

»Modra tebi ni? Ravno tako hitro si koracal, kakor jaz. Samo bolj ne- rodno pač, da si v tisto blato padel.«

»Ali sem jaz kriv, če se je drevo prelomilo?« ga je zavrnil Jožek. »Saj so oni trije tudi sčofotali v lužo, ne samo jaz. Pameten si res od sile.«

»Če bi mene ne bilo,« se je razsrdil Ludvik, »bi vsi skupaj pogagali v tistem...«

»Kaj bi se prepirala!« ju je prekinil Ahmed. »Ne odpirajta ust, da se ne prehladita! Zrak je strašno oster.«

Ko je nastopila noč in užgala na nebu neštevilne zvezdice, je bil ta pre- pirček že pozabljen. Skrb, da morda niso zašli, je izpodrinila vse ostale misli. Nekoliko lažje jim je bilo, ko je izšla luna. Vendar si še niso bili na jasnem, če gredo prav.

»Kolikor se morem spominjati,« je rekel Kurnozenko Ahmedu, »smo od taborišča pluli naravnost proti severu. Do sedaj pa smo tudi hodili točno proti jugu. Gozd smo tudi že dosegli, torej ne more več biti daleč do reke in taborišča. Le naprej!«

Prodirali so vedno dalje v gozd. Mraz je pritiskal bolj in bolj. Zeblo jih je prav do kosti. Vsi so si že želeli počitka in toplote. Gozda pa ni hotelo biti konec. Pošastne sence redkega drevja so padale po kupih snega. Kurno- zenko je bil že resno v skrbeh, ko je opazil, da vsem pešajo moči. Čudil se je dečkoma, da sta še tako dolgo vzdržala. Vedno težji so bili njih koraki.

Naenkrat je Ahmed obstal kakor ukopan, prijel za puško in pomeril nekam v gozd. Ko so se ozrli tja, so ugledali od lune obsijanega volka, ki jih je jezno motril izza nekega napol podrtega drevesa. V tistem trenutku je tudi Kurnozenko snel puško in pomeril. Dva strela sta padla drug za drugim. Sledilo jima je grozeče renčanje, neka črna senca je jadrno izginila v globino gozda. Nato je bilo zopet vse tiho.

»Nisva ga zadela,« je menil Kurnozenko.

»Ali pa samo ranila,« je dostavil Ahmed.

Kmalu za tem so zaslišali od nekje iz gozda puškin pok in nato še dru- gega. Dečka sta prestrašena obstala. Kaj je bilo to?

»Taborišče je tam nekje,« je rekel Rus in se nasmehnil njenemu strahu. »Odgovarjajo s streli, ker so mislili, da smo jih tudi mi pozvali na ta način. Kmalu bomo na cilju.«

Z novimi močmi so se pognali v smeri strela ter po polurni hoji dospeli do obrežja reke Čusme. Tam je stalo taborišče, osvetljeno od velikega ognja. Dva človeka sta jim prišla nasproti.

Izgedala sta tako, da sta se ju dečka kar ustrašila. Lica so jima bila udrtja in uprav prozorna od bledote. Na obrazih se jima je poznalo, da komaj stojita na nogah, posebno eden se je ob palici komaj pomikal naprej. Roke in noge so se mu tresle. Ves preplašen jima je Kurnozenko zaklical:

»Sitkin, Sibirjakov! Kaj se je zgodilo z vami? Kje so drugi? Kaj vas je doletelo?«

»Skorbut,« je kratko odvrnil Sitkin. »Ostali leže v šatorih istotako bolni. Zadnji čas ste dospeli. Pojdimo v šotore!«

V šatorih se jim je odkrila še groznejša revščina. Štirje možje so ležali tam. Topo so zrlji v strop in nalahno pregibali od strašne boleznirazjedene dlesni. Nekoliko živeje so jim zagorele oči, ko so izvedeli, da je dospela pomoč. Sitkin je našim znancem povedal grozno povest.

Niso še bili končali dela, ko so se nenadoma pojavili snežni meteži. Ker so slutili nevarnost prezimovanja v tajgi, so hitro zmetali svoje stvari skupaj ter se pripravili na pot. Sneg je naletaval z vedno isto silo. Zato so čakali, da se vreme nekoliko umiri in pritisne mraz. Drugače ni bilo mogoče potovati. Že v teh dneh so se na enem izmed članov pojavili znaki skorbuta. Kmalu za tem mu je sledil še drugi. Nevarnost je postajala od dne do dne večja. Prosili so potom radija pomoči, a niso našli odziva. Najbrže nobena postaja ni sprejela njihovih klicev. Zato so poslali štiri delavce z enimi sanmi in dvema konjema v Kežmo z naročilom, naj hitro preskrbijo pomoč. A iz Kežme ni bilo pomoči. Zakaj, naj ve sam Bog. Morda nihče ni hotel iti, morda so delavce med potjo požrli volkovi. Pripraviti so se torej morali na zimovanje, čeprav so imeli malo upanja, da jih naslednja pomlad najde še žive. Kar je bilo zdravih, so naredili iz suhih debel in vej nekako stajo za konje, ki jih je takrat bilo še šest. Pozneje so enega v gozdu raztrgali volkovi. Nabirali so les, kurili, živeli od divjačine in — čakali. Vsi ti dnevi so bili ena sama veriga stradanja, zmrzovanja, naporov, bolečin in misli na brezupno bodočnost. Vsak dan trikrat so potom radija pošiljali klice na pomoč, a nihče se ni odzval. Zbolela sta še tretji in četrti ter legla. Sitkin in Sibirjakov sta vzdržala še najdelj. Slednjič sta zbolela še ona dva. Za lov nista bila več sposobna. Zaklati sta morala konja. Od njegovega mesa so se živeli zadnje dni. Morala pa sta streči težko bolnim tovarišem, krmiti konje in pripravljati hrano, kljub vsem bolečinam. K sreči so še imeli toliko krme, da so konje vzdržali pri življenju. A tudi ta bi morala nekoč poiti. Svojo rešitev so videli samo še v smrti. Skoraj zblazneli so od samega veselja, ko so zjutraj zagledali ogromni zrakopov. Ves dan niso niti jedli, ker so vsak trenutek čakali rešiteljev. Ko je nastopila noč, je tudi upanje zopet ugasnilo, ker ni bilo nikogar. Šele, ko so začuli ona dva strela, so za gotovo vedeli, da je rešitev blizu.

Sitkina je pripovedovanje utrudilo. Legel je na umazano ležišče, kamor so se zleknili še naši znanci utrujeni od naporene hoje. Zaspali so kljub storkanju bolnikov, mrazu in zavijanju volkov v daljavi.

Naslednji dan dopoldne so bili pridni kakor mravlje. Ahmed in Kurnozenko sta delala, da jima je kljub strupenemu mrazu pot orosil čelo. Najprej so zbrali vse ono, kar je bilo neobhodno potrebno vzeti s seboj. To so bili v prvi vrsti aparati za različna merjenja, radijska postaja, fotografski posnetki, zapiski, črteži in deli meteorja, ki jih je ekspedicija po mnogem trudu izkopala. Vse drugo, kakor zalogo hrane, nepotrebno obleko, kuhinjsko in drugo posodo, so pustili tam. Popraviti je bilo treba grobo izdelane sani, naložiti nanje tovor in pripraviti ležišča za bolnike. Ahmed in Kurnozenko sta po skupnem posvetovanju s Sitkinom in Sibirjakom odločila, da bo prve sani z delom tovara vodil Sitkin, na drugih se popeljeta dva bolnika, Sibirjakov in Ludvik. Te sani naj bi vodil Ahmed. Na tretjih saneh, ki bi jih vlekla dva konja, bi bil Kurnozenko z dvema bolnikoma, Jožkom in ostalim delom tovara.

Dečka sta jim bila v resnici v pomoč. Vsi so se čudili njunemu pogumu in pridnosti.

Po izdatnem kosilu, ki ga je bil pripravil Ahmed, so se odpravili na pot, naši znanci zadovoljni, da so opravili dobro delo, člani ekspedicije pa srečni, da so bili rešeni neznosnega trpljenja. Kar oživelci so, ko so se previdno peljali skozi gozd. Sestradani konji so s težavo vlekli težki tovor. Zelo počasi so se premikali naprej, ker so morali iskati primernih prehodnih mest. Nekoliko hitreje je šlo, ko so dospeli do jase. Vozili so po sledovih, ki so jih naredili prejšnji dan. Bili so jim edini kažipot. Da bi konjem olajšali delo, so vsi oni, ki so mogli hoditi, šli peš poleg sani. Radi mraza je bilo to celo prijetnejše. Le ubogi bolniki na saneh se niso mogli ogreti, čeprav so bili skrbno odeti.

Že pozno popoldan je sem od vzhoda zapihal oster veter. Kurnozenko je ves v skrbeh opazoval tisto stran neba, ki se je počasi oblačila. Vedel je, da se bliža snežni vihar. Priganjal je glasno kriče k hitrejšemu potovanju. O mraku so priletele prve snežinke, ostre kakor igle, a »Triglava« še ni bilo videti. Vedno bolj se je temnilo. Veter je naraščal od minute do minute in trosil v poševnih črtah milijarde drobnih snežink, ki so pikale v obraz, kakor razdražene ose. Niti za ped daleč se ni videlo.

»Ho-o-o-j!« je vpil Kurnozenko skozi tulenje viharja. »Ustaviti moramo in počakati, da vzide luna. Kljub oblakom bo nekoliko svetleje. V tej temi ne moremo nikamor. Ali že stojite? Ho-o-o-j!«

»Da-a-a!« je zakričal Sitkin, ki je vozil spredaj.

Dečka sta zlezla na sani in s strahom prisluškovala žalostnemu zavijanju vetra. Nekaj groznega je bilo to čakanje, stotine kilometrov daleč od ljudi sredi viharja in teme. Sneg je naletaval, kakor bi jih hotel žive zasuti. Zdaj pa zdaj je zastokal kateri izmed bolnikov, zaškripala ojnica ali zahrzal konj.

Čez dobro uro je postalo svetleje. Luna je vzšla...

»Naprej!« je komandiral Kurnozenko.

Zapakali so biči in zopet so se pomikali dalje. Sitkin je s kompasom v roki previdno vodil...

»Ko bi se stric spomnil in nam dal kako znamenje z raketami,« je pomislil Jožek. Srce se mu je stisnilo ob misli, da bi lahko zašli in zmrznili sredi pustinje. Tuljenje vetra se mu je zdelo kakor tuljenje krvoločnega zmaja. Čez hip se mu je zopet zazdelo, da je med tem tuljenjem zaslišal še neke druge slične glasove. Opazil je, kako se je Kurnozenko zdrznil in segel po puško. Naslednji trenutek ga je slišal kričati:

»Grom in strela! Volkovi so za nami. Pripravite puške, kdor more. In v dir!«

V smrtnem strahu se je Jožek ozrl in videl tam daleč za njimi begati skozi metež neke črne sence. Kurnozenkovo povelje je bilo lažje izrečeno, ko izpolnjeno. Edini razpoložljivi strelci so bili le on, Ahmed, Sitkin in Sibirjakov. A še ti so morali voditi konje, ki so bili na smrt utrujeni. Ne kričanje, ne udarci jih niso pripravili k hitrejšemu koraku. Šele ko so volčje tuljenje razločneje začuli blizu sebe, so se spustili v dir. Jožka je spreletela mrzla zona, ugledavši tik za sanmi dva široko odprta, tuleča gobca. Kurnozenko je spustil vajeti in ustrelil...

Eden izmed volkov se je zvalil v sneg. V trenutku so se vrgli njegovi tovariši nanj in ga še živega raztrgali.

To jih je nekoliko zadržalo, a so se naslednji hip vrgli s podvojeno besnostjo za sanmi. Med tem časom je Ahmed izročil vajeti Sibirjakovu, stopil s sani in skočil na dirjajoče Kurnozenkovo vozilo. Ko so prišli volkovi zopet v bližino, je oddal pet strellov. S tremi je zadel...

Naslednji hip so sani obstale. Desni konj je padel kakor kamen in ne-giben obležal. Preveč je že bilo naporov zanj. Z bliskovito naglico je Kurnozenko porezal zaprežne vrvi in z ostalim konjem vozil dalje. Volkovi so znova napadli. Ahmedu se je zdelo, da jih je čim dalje več, čim bolj jih s Kurnozenkom streljata. In vedno besnejši so bili. Nekateri so že pretekli njihovo vozilo in napadli druge sani. Celo na Sitkinovega konja je eden skočil, a ga je Sitkin še pravočasno sestrelil. Ahmed je z grozo ugotovil, da se mu krči zaloga municije...

Naslednji hip je blizu pred njimi nekaj počilo, nekaj gorečega je šinilo preko neba, za nekaj sekund razsvetlilo pokrajino, počilo znova in v svetlih pramenih padlo na zemljo. Ludvik je mislil, da se je vsemu gorju pridružil še kak nov meteor, a se je že v naslednjem trenutku spomnil in zavpil na vse grlo:

»Rakete! Rakete! Tam je stric...«

Na mah so volkovi utihnili. In ko sta prvi raketi sledili še dve, so jo odkurili, odkoder so prišli. Po preteku desetih minut so naši potniki obstali pri »Triglavu«. Stric jim je z veselim smehom prišel nasproti:

»Menda sem se res v zadnjem trenutku spomnil tiste modrosti, ki sta jo pokazala Ludvik in Jožek pri El-Hatri,« je rekel Ahmedu.

»Da,« je pritrdil Ahmed. »Kajti v nasprotnem slučaju bi se jutri sam peljal v Jenisejsk.«

Bolnike so prenesli v letalo, ostale reči pa so čez noč pustili na saneh.

»Kaj pa naredimo s konji? I s sanmi?« je vprašal Ludvik Kurnozenka. »Teh ne moremo vzeti s seboj.«

»Sani pustimo enostavno tu,« je odgovoril Rus, »s konji pa že naredimo kako.«

Ko sta Ludvik in Jožek že spala, sta Kurnozenko in Ahmed odvedla napol žive živali v stran in jih s streli rešila nadaljnjega trpljenja. Obležali so v sredi snežene pustinje, volkovom v hrano.

Naslednji dan se je »Triglav« vrnil v Jenisejsk.

* * *

Šele na spomlad so se zopet dvignili v zračne višine in leteli nepretrgoma 16.000 km preko vse Sibirije, strahotno raztegnjeni Tih ocean naravnost v Mehiko. Ko so lepega solnčnega dne zakrožili nad glavnim mestom Mehike, je med gledalci stal tudi inženjer Stanič, ki se je bil pred mnogimi leti priselil tja. Ko je ugledal napis na letalu, je skočil v prvi avtomobil in odbrzel na letališče. Sledil je slutnji, da se v letalu vozijo Slovenci. In ni se varal.

VII. V Mehiki.

Ko je Stanič prispel na letališče, je letalo že pristalo. Okrog letala so se gnetli ljudje, ki so o nečem razburjeno razpravljali. Pristopil je bliže in slišal, kako je policaj hotel od letalca izvedeti, s kakšnim namenom so prispeli v Mehiko. Stražnik je govoril španski, letalec — bil je stric — pa angleški. Seveda se nista mogla sporazumeti. Stric se je ozrl po gruči in vprašal:

»Kdo izmed gospodov zna angleški?«

Nikakega odgovora ni dobil.

Tedaj je stopil k stricu Stanič in spregovoril v najčistejši slovenščini:

»Angleški znam bolj malo, a bi vam morda tudi s slovenščino lahko bil na uslugo.«

Nič še ni naših znancev na vseh njihovih potovanjih tako prijetno iznenadilo, kakor ta človek, ki je sredi tujega sveta padel med nje, kakor bi priletel iz nebes in jih ogovoril v materinščini. Veselo so mu stisnili roko.

»Nihče mi še ni bil tako dobrodošel, kot ste mi vi, gospod Stanič,« je rekel stric. »Povejte, prosim, temu radovednemu policaju, da nismo prišli zato v Mehiko, da bi ukradli Popocatepetel, temveč da se malo odpočijemo od naporenega poleta.«

Stanič je to rade volje storil in ko se je stražnik prepričal, da so potni listi v redu, so naši znanci v inženjerjevem spremstvu lahko mirno odšli v mesto.

»Zame je danes praznik,« je menil Stanič med potjo. »Deset let je že, odkar sem izpregovoril zadnjo slovensko besedo.«

Peljal jih je v neki hotel ne daleč od letališča, kjer so se najprej skopali in nato sedli k zajtrku. Stanič jim je bil prijeten družabnik in prav žal jim je bilo, ko se je poslovil rekoč: »Ura bo že kmalu osem. Moram v urad. Pač pa bom zvečer zopet prišel malo v vas.«

Čeprav je Mehika znano lepo mesto z mnogimi bujnimi nasadi, krasnimi stavbami in zanimivim muzejem, se naši znanci niso mogli odločiti, da bi ga šli še ta dan ogledat. Preveč jih je izmučil dolgotrajni polet. Dečkoma se je še ves dan zdelo, da slišita brnenje »Triglavovega« motorja, čeprav je ta ležal nekje na letališču popolnoma miren. Na hotelskem vrtu so v senci dreves in ob hladni pijači lenuharili ves dan. Še govoriti se jim ni ljubilo. Šele ko je v mraku zopet prispel Stanič, so znova oživel. Vsem je bila prijetna bližina tega ljubeznivega in uslužnega človeka.

»Saj mi ne zamerite,« je rekel inženjer po pozdravu, »če vas vprašam, kako vam pri nas v Mehiki ugaja?«

»Tu v hotelu je prijetno,« je smehljaje odvrnil stric, »mnogo več pa od mesta samega nismo videli. Kakor smo zjutraj opazili iz letala, je dežela uprav očarljiva. Morda ostanemo tu nekaj dni, da si kaj ogledamo.«

»Ostanimo stric,« je prosil Jožek. »Saj bomo itak samo nekaj dni še skupaj. Kaj ne, Ludvik?«

Ludvik je seveda živahno prikimal, ker je upal, da se bo v teh dneh do sita najedel sladkih banan, o katerih je znal Ahmed toliko lepega povedati.

»Banane niso edina mehiška znamenitost,« se je smejal Stanič. »Ako res ostanete nekaj dni tu, bi vam priporočal ogled starih azteških znamenitosti v Teotihuacanu, kamor nas popelje vlak v slabi uri. V tem slučaju bi rad šel z vami in bi za dva ali za tri dni vzel dopust.«

»Seveda, seveda,« je rade volje pritrdil stric.

»Lep izlet je tudi k vulkanu Popocatepetel,« je nadaljeval Stanič. »iz Teotihuacana bi se peljali do Pueble. Tam bi najeli konje in bi jahali preko Popocatepetla v Ozumbo. Od tam se vrnemo z vlakom.«

»Se kar strinjamo,« je rekel Ahmed. »Nam vsaj ni treba delati načrta. Upam, da se na teh izletih nekoliko razvedrilo in pozabimo naporno vožnjo preko Sibirije in Tihega oceana.«

V prijetnem kramljanju jim je potekel večer. Posebno so jih zanimali dogodki iz mehikanske zgodovine, ki jim jih je Stanič približno tako le opisal:

»Okrog leta 1000 so prišli s severa Azteki v današnjo Mehiko. Vsaj pravljičarji pravijo tako. Pokrajina je bila takrat naseljena po plemenu Maja, ki je že samo imelo visoko kulturo. Na osnovi te kulture in one, ki so jo Azteki že prinesli s seboj, se je med Tihim in Atlantskim oceanom razvila tekom pet sto let najkulturnejša država tedanje Amerike. Cvetoča mesta so rasla na teh visokih planotah, vsem na čelu Penohitlan ob prekrasnem jezeru Teksako, današnji Mehiko. Ogromne palače so obdajale razne ulice, ob obrežju tihega jezera so sanjali samotni templji. Lepa polja so padala po pobočjih gorskih velikanov in se razprostirala po rodovitnih dolmah. Velikanske množine zlata so dvigali Azteki iz svojih rudnikov, krasili z njim palače, templje, svoje domove, orožje in orodje. V njih domovih je vladala čistoča, kakor je ne najdemo pri najkulturnejših narodih. Vsaka najubožnejša hiša je imela kopalnico. Tudi umetnost so razvili do najvišje stopnje. Še danes lahko občudujete v narodnem muzeju umetniško dovršene predmete iz zlata, bakra, kamene strele, ilovice, ptičjega perja in tkanin. Njih templje so krasili mozaiki, ki se jih nobeden evropski mojster ne bi sramoval. Imeli so solnčni koledar, številčni sestav in pisavo, podobno egiptovskim hieroglifom. O piramidah vam ne bom govoril. Jutri jih boste sami videli. Skratka: država na najvišji kulturni stopnji.

Samo pet sto let so se Azteki veselili svoje kulture.

Kakor mnogo drugih ver, je tudi vera Aztekov imela pravljičarstvo, da se bo od nekod izza morja pripeljal bog — odrešenik in prinesel srečo ter blagostanje vsem trpečim. Zato je mehiško ljudstvo z nekakim svetim strahom sprejelo Corteza in njegovo spremstvo. Mislilo je, da je on obljubljeni Mesija.

Mesija Cortez pa je prinesel s seboj le pekel, ki je z ognjem in mečem pokončal vse, kar so pridne azteške roke zgradile tekom petih stoletij. Zgodovina ne ve za hujše razbojnike, kakor so bili Cortez in njegovi pomagači. Brez ozira na levo in desno so plenili zlato in dragocenosti, požigali, rušili in ubijali. Kopali so se v zlatu in krvi. Bilo je, kakor bi se sami vragovi zakleli proti Aztekom in njihovi kulturi. Divjali so tako dolgo, da so jo res uničili.

Kar je od tega divjanja ostalo živih domačinov, so se umaknili v notranjost dežele. Njihovi potomci živijo še danes. A od kulture njihovih dedov je tem potomcem le malo ostalo. Še zemljo so jim odvzeli španski »odrešeniki«. Sužnji so na lastni zemlji. V njih srcih pa živi še danes spomin na svobodo in ne bo nikdar umrl. Danes so mehiški Indijanci tihi, a morda že jutri izbruhne v njih vsa jeza opravičenega maščevanja.

Dežela sama skriva neomejena bogastva. Mnogo je rudnikov dragocenih kovin, v Tampicu so veliki petrolejski vreli, na sadju je malo katere dežela tako bogata, ko Mehika. Za vse te dobrine se tepejo različni pustolovci, notranji in zunanji. Marsikatere mehiške revolucije je kriv gospod dolar.

To vam je znano, da si je hotel urediti v Mehiki toplo gnezdo celo Maksimilijan Habsburški.

Položaj mehiškega ljudstva ni ravno rožnat. V mnogih gospodarskih panogah se je že ugnedil dolarski kapital, ki je Indijance vpregel v svoj jarem in jih na tisoče izganja v U. S. A. v novo sužnost.«

Še mnogo drugega je povedal Stanič. O lepoti mehiških jezer in rek, o očarljivih pokrajinah okrog nebotičnih ognjenikov, o neverjetni rodovitnosti zemlje, o bogastvu cerkva, zgrajenih po španskih mučiteljih.

»Eno izmed teh cerkva,« je rekel Stanič, »so Španci sezidali s pomočjo nekega domačina. Vsako soboto je prišel in princel kepo zlata, s katero so plačali delavce. Vse dotlej, da je cerkev bila gotova, so Španci skrivali svojo radovednost in niso izpraševali moža, kje dobiva zlato. Ko pa je cerkev stala, so ga prijeli in hoteli to od njega izvedeti. Mož je molčal kakor grob. Ker zlepa niso nič opravili, so hoteli svoj cilj doseči zgrda. Z mukami so mu skušali izvabiti skrivnost. Mož je ni izdal. Kljub strašnim bolečinam je molčal do zadnjega zdihljaja.«

»Skoraj ne morem verjeti,« je rekel stric. »Preveč grozna je ta zgodba.«

»Ne lažem,« je odvrnil Stanič s plamtečimi očmi. »To je zgodovinsko dokazano.«

Morda bi še dolgo tako sedeli in se pogovarjali, a pozna ura je klicala k počitku. Odkar so odšli iz Jenisejska, so tisto noč prvič zopet sladko spali. Le Ludviku se je proti jutru sanjalo, da zopet plovejo nad Mauno Lov in da so zavozili sredi vulkanovega ognja. Obdali da sta jih plameneča svetloba in žareča toplota. Ko se je prebudil, je videl, da mu je te sanje povzročilo toplo mehiško sonce, ki je sijalo skozi okno na njegovo posteljo.

Kmalu po zajtrku so odšli na letališče, da napravijo obisk svojemu dragemu »Triglavu«, kakor je rekel Ahmed.

V mestu, kamor so se nato podali, so obiskali narodni muzej, kjer so si ogledali vse ono, o čemer je Stanič pravil prejšnji dan. Mesto samo je zelo živahno, ker ima velik promet. To živahnost pa pospešujejo še ljudje sami s svojim ognjevitim nastopom. Nič čudnega, saj se po njih žilah pretaka vroča španska kri. Popolnoma v nasprotju z meščani pa so domačini Indijanci, ki prihajajo s kmetov v mesto, ponujat pridelke svoje zemlje, večinoma sadje. Nič prisiljenega ni v njihovem vedenju. Mirno stoje pri svojih stojnicah in opazujejo življenje krog sebe. V njih modrih očeh se čita vprašanje:

»Čemu ste nam vzburkali našo lepo deželo? Kako mirno bi mi živeli v njej brez vas!«

Kmalu popoldan je naše znance zopet obiskal Stanič.

»Če ste pripravljeni,« je rekel, »lahko takoj odidemo. Čez dobro uro odpelje vlak proti Teotihuacanu.«

»Pripravili se ravno nismo,« je odvrnil Ahmed. »No pa saj se to lahko kmalu zgodi.«

Ko so to izvršili, so v hotelu sporočili, da jih kake dva ali tri dni ne bo nazaj ter odšli na kolodvor. Vlak je sopihal nekaj časa mimo jezera Tek-soco in zavil nato v dolino proti Teotihuacanu.

»Velik del jezera so že osušili,« je razlagal Stanič, »a se vse to delo ni izplačalo. Sploh se mi čudno zdi, kako so prišli na to misel, ko je vendar v deželi rodovitne zemlje več ko dovolj. Z osušenim jezerom je mesto samo mnogo izgubilo na svoji lepoti. Stari Tenochtlan je ravno radi tega jezera bil tako očarljiv.«

(Se nadaljuje.)

Napad s plinom.

Maks Wild, ki je bil med vojno poročevalec na Ruskem Poljskem, opisuje v nemškem časopisu napad s plinom. V uvodu pravi, da je bil to njegov najstrašnejši doživljanj in da se ga vedno z grozo spominja. Tako piše:

Poveljnik mi je zvečer telefoniral, da bo napadel naš polk prihodnji dan ruske strele s plinom in da bo napad opazoval tudi profesor, izumitelj strupenega plina. Nato mi je poveljnik še ukazal, da moram spremljati profesorja prav tja v prve jarke in ga spet od tam privedi nepoškodovanega in zdravega nazaj.

Ponoči sem poiskal pri sosednjem polku profesorja. Po zverženih jarkih sva se priplazila prav k tistim četam, ki so bile pripravljene za napad. Izvedenci, ki so opazovali in ugotavljali smer vetra, so sporočili, da bo ta veter zdržema pihal ugodno. Steklenice, napolnjene s plinom, so bile že razpostavljene po jarku, vojaki so čakali le povelja. Vsak je imel okrog vratu obešeno masko, ki naj bi ga obvarovala, če bi se morebiti sapa zaobrnila. Lahek piš je vel preko nas tja na vzhod proti ruskim jarkom.

Midva s profesorjem sva stala nekako v sredini jarka, ki je bil za spoznanje dvignjen k jugu, tako da sva od tam lahko natanko opazovala vso okolico. Nataknili smo maske. Čakali smo. »Ali so že izpustili plin?« Pogledal sem profesorja. Tudi on je skomignil z rameni. Nihče ni natančno vedel, ali se je že zgodilo. Tedaj sem zapazil, kako se je prerinil k poveljniku častnik. Kratek pogovor. Poveljnik je prebledel. Pogledal je profesorja ter obupno zmajal z glavo: »Strašno!«

Nisem mogel več vzdržati. Pognal sem se po jarku na levo, da bi prišel na tisto mesto, kjer so najprej izpustili plin. Pa sem obstal že na sredi pota: vojake so nosili nazaj. Naše vojake! Cela vrsta, vedno več!

Profesor je prišel za menoj. Gledal je. Senca mu je zlezla čez obraz. »Kaj pa, če se je veter obrnil?« je vprašal in spet obmolčal.

Kmalu sva zvedela. Profesor je slutil prav. Veter se je v spodnjih plasteh za kratek hip nasukal ter pognal oblak izpuščenega plina nazaj v naše prenapolnjene jarke. Kdo je bil krivec, da so vojaki sneli maske raz obraze, nisva mogla zvedeti. Ker jih niso bili še vajeni, so jih sneli najbrž sami, da bi lažje dihali. Baš tedaj se je zgodilo. In v tem kratkem hipu se je zastrupil cel 12. nadomestni polk, blizu tisoč mož po številu. Ta strašna novica se je bliskoma razširila po celi naši fronti. Na vse moštvo sta legla strah in obup.

Ali vseeno je poveljstvo odredilo, da naj se napad ponovi; zakaj veter je spet zapihal proti vzhodu. Hkratu je začela obstreljevati naša artiljerija vse ozemlje za ruskimi jarki s plinskimi granatami, da bi preprečila nadomestnim četam dohod v prednje jarke. Zdaj je šlo v redu. Vse naše čete in seveda tudi midva s profesorjem smo imeli maske na obrazih, ki so nas ob ušesih in za lici tiščale. Vroče je postajalo, počasi smo dihali in lica so se nam začela potiti. Skozi sadrasta očala smo razločili, kako se je megla plina razširila na vzhod čez ruske jarke.

Končno: Naprej! Naše vrste so se vzdignile iz jarkov. S profesorjem sva šla z drugo vrsto. Niti en strel se ni sprožil z one strani, tudi artiljerija je umolknila. Sklepali smo, da je plin učinkoval.

Ko smo dosegli ruske jarke, sem obstal ter se prijel za glavo. Že prej mi je bil razkladal profesor učinek plina, ali kar sem zdaj tu zagledal, je bilo grozno. Morija! Vsi jarki in vse polje polno ljudi, ki so se zvižali v

obupnih smrtnih krčih. Plazeč se po vseh štirih, so skušali uiti smrti, v brezumju so si trgači obleko raz sebe. Tik ob meni sta ležala dva: prvi z nohtmi, zasajenimi v zemljo, drugi z izpadajočimi očmi, ki so topo strmele v nepojmljivo resnico. Grgrajoči in piskajoči dihi zastrupljencev so razodevali neizrečene muke. Ustnice posinele, belina oči modra, mrtvaški obrazi kakor umazano siv zid. Groza, groza!

»Nehajte! Proč z vojno!« sem hotel zatuliti, pa me je stisnilo v grlu. Tudi vsi ostali naši fantje so tedaj občutili z menoj. Niso mislili več na napad. Vzdigovali so nesrečneže ter jih odnašali nazaj. Povsod samo usmilenje za sočloveka.

Profesor je opazoval ter zmajeval z glavo.

»Vrniva se, gospod profesor, ne vzdržim več!« sem ga prosil. Toda on je pregledoval dalje. Šel sem za njim kakor stroj. Preskočila sva nekaj jarkov. Vse polje uvelo, kakor bi iz njega izsesal strup vse zelenje. Tudi drevje je bilo tako. Dobro sva videla, kako visoko se je bil vzdignil plin. Gornja polovica drevja je bila zelena, spodnja siva, mrtva. Modre plavice v žitu so se pordečile, mak se je pomodril, rž je bila rjavkasta. Vse brez življenja. Kar sva imela s profesorjem kovinastega na uniformi je prepregel zeleni volk. Tu je divjalo uničenje v vso močjo. Mrtvi oficirji, mrtvo moštvo. Nohte, zasajene v brezkrvno meso, obrazi popačeni vsled silne muke. Speče, počivajoče je oblezel zahrbtni plin. Cel kup ljudi, tam kopica konj. Celi bataljoni nepremični, mrtvi.

Profesor me je poklical. Ob poti je sedel ruski narednik. Govoriti ni mogel. Iz pljuč je še piskal, ali živel je še. Mrzlično je bulil v naju in krčevito lomil roke. Profesor ga je preiskal. »Hm, tegale bi še lahko rešili! Toda, ljudi ni!«

Odločil sem se. »Pomagajte, prosim, gospod profesor!« Kakor otroka sem naložil težkega moža na svoje rame. »Primi se me!« sem ga vzpodbudil po rusko. Opijel se me je okrog vratu. Zbral sem vse moči, da bi mu rešil življenje. Kmalu sem tako sopel kot Rus, ki je žalostno strmел vame. Ko sem prisopel na obvezovališče, so me zapustile moči. Ali že so priskočili sanitejci ter vrgli naredniku čez obraz krpo s kisikom. Polagoma se mu je obraz spet rdečil, oživiljal, dihal je mirneje, modrina očesnega jabolka se je belila. Bil je rešen.

Prof. Davorin Volavšek :

Prizori s kmetskega dvorišča, kura in jajce v običajih in nazorih našega kmeta.

Pozdravljeno bodi domače kmetsko dvorišče, na katerega sem ohranil dolgo, nepregledno vrsto najlepših spominov iz dni brezskrbne otroške dobe.

Naše dvorišče se ni v ničemer razlikovalo od navadnih dvorišč na kmetih; bilo je polno življenja, kakor sploh vsa kmetska dvorišča.

Zgodaj zjutraj, ko še snivajo mestna dvorišča, vlada na kmetih že živahno življenje. S peharjem v roki stopa gospodinja proti kurji staji. Komaj je odprla vrata, jo že obsuje od vseh strani z glasnim vriščem raznovrstna kuretina. Na njen glasni: »Putke, na, na!« prihitijo še zadnji zaspanci. Komaj utegne dovolj naglo stresati žito, tako naglo ga pobirajo s tal in odganjajo sitne vrabce, ki so prišli, sicer nepovabljeni, v goste.

Kmetskega dvorišča si ne moremo misliti brez visokega gnojnega kupa in jate kuretine okoli njega. Večina se sicer takoj po zajtrku porazgubi na vse strani, po dvorišču in na bližnje travnike, a najljubši prostor vsaki kokoši je bil in ostane gnojni kup, kjer se vedno kaj dobi za večno lačni kurji želodček.

Izza ogla pride gospodar. »Presnete kure!« zarohni, »že zopet so mi razbrskale ves gnoj.« Kratek »ššš« in frfotaje je zbežal ves kurji rod v bližnjo parno. Moški kur sploh ne marajo, akoravno se jih ne branijo na krožniku. Res je, da kure razbrskajo celo dvorišče in onesnažijo s perjem in odpadki seno, kar škoduje živini.

O kurah govorimo navadno kot o neumnih in strahopetnih živalih. Mnogokrat se sliši: »Neumna si kot kura.« Kot znak kurje neumnosti in ošabnosti se navaja njen glasni »kokodajs«, s katerim naznanja, da je znesla jajce. Tudi strahopetne so, saj jih zapodi najmanjši piš v divji beg, vendar pa je tudi kura, če je potreba, pogumna.

Domači varuh sultan se je prigugal ponosno stopajoč do hišnega ogla. Ta kraj si je izbrala koklja za svoje torišče. Zadovoljno kokotaje se koplje s svojimi ljubkimi mladiči v drobnem pesku. Sultan ni utegnil niti pogledati, kaj se godi za hišnim oglom, vsa divja se je zagnala z razpršenim perjem vanj koklja. Ponosni gospodar dvorišča je stisnil rep med noge in pobegnil v vežo.

Zadovoljno muzajoč se, je opazoval ta dogodek mogočni sivi muc z bližnjega tuala. Na povratku je opazila koklja tudi njega. Hočeš, nočeš, se mora umakniti tudi muc visoko gor na skladovnico drv, če ni hotel priti v stik z ostrim kurjim kljunom.

Na rebri nad hišo se pase z že bolj odraslimi piščanci druga koklja. Visoko v zraku kroži jastreb, išoč plena za svoje mladiče na visokem boru bližnjega gozda. Kmalu ga opazi skrbno oko koklje. Kratek opozorilen krik in v trenutku zgine koklja s piščanci vred v bližnjem grmovju. Jastreb se ne da prevariti. V vedno ožjih kolobarjih se spušča proti grmovju. Komaj se približa tlom, že se zakadi vanj koklja s tako silo, da jastreb pozabi, da bi bila tudi koklja dober grizljaj in se naglo dvigne v višino. Še enkrat se spusti proti tlom, toda med tem prihiti že sultan na bojno polje in jastreb mora oditi brez plena.

Kaj je dalo koklji toliko poguma, da se je lotila celo močnega roparja, jastreba? Materina ljubezen, ki je vedno pripravljena žrtvovati tudi življenje za svoj zarod. Ta ljubezen seveda traja pri kuri, kakor pri večini živali le kratko dobo. Komaj znajo piščanci sami iskati hrane, jih zapusti in tudi pošteno okluje, če hočejo v njeni bližini pobirati zrna. Človek je skoraj edino bitje na zemlji, pri katerem traja z maloštevilnimi izjemami materina ljubezen do groba in celo onstran groba.

Pa tudi požrešnost je možna vcepiti kuri pogum. Mnogokrat sem opazoval kure, ki so privlekle s paše doraslega kuščarja in celo modrasa. Kura se ni niti zmenila za divje modrasovo kavsanje, kakor bi vedela, da ji modras zaradi perja ne more lahko do živega.

Kura torej ni tako strahopetna, kakor se splošno misli. Še manj pa moremo očitati bojzljivost ponosnemu voditelju kurje čete, petelinu. Le

glej ga, kako ponosno se je vzpel na gnojni kup! Par močnih udarcev s perutmi, in glasen »kikeriki« zadoni po vasi. Z lahko na stran nagnjeno glavo in meže na eno oko poslušša napeto, če ne prihaja odkod kak odziv na njegov bojni klic. Še en poziv in s sosednjega dvorišča se mu oglasi še glasnejši »kikeriki«. Po par izmenjanih klicih postane naš petelin nestrpen. Plahutaje zdirja z gnoja in hiti izzivajočemu glasu nasproti. Ob meji sosedovega dvorišča ga že čaka nasprotnik. S kremp!ji grebe po pesku in pobira s kljunom drobne kamenčke, kakor da bi hotel kamenjati svojega soseda. S povešenima glavama se merita. Par skokov in že teče kri iz mogočnih grebenov.

Malokdaj pride do odločilnega boja. Slabejši se navadno, preden obleži na bojišču, umakne s povešeno glavo na domače dvorišče.

To petelinovo razboritost izrabljajo nekateri južni narodi in prirejajo petelinje dvoboje z nalašč za to priučenimi petelini.

Kuro prištevam k živalim, ki jih je človek že davno udomačil, in je danes kuretina velevažna v gospodarstvu, pa tudi v običajih in navadah našega kmeta.

Mladim fantom, ki iščejo zaman pod nosom brčic, svetujejo starejši, da si namažejo ustnice od zunaj z medom, znotraj pa s kurjekom.

Kure so znane kot dobre vremenske prerokinje. Pravijo, da bo drugi dan slabo vreme, če so nemirne, ali pa če gredo pozno s paše.

Kura, ki posnema petelinovo petje, napoveduje smrt v hiši ali v sosednji okolici.

Petelin naznanja s svojim »kikeriki« jutranjo zoro in služi starejšim ljudem kot ura. Mladim seveda ni ta petelinova ura posebno priljubljena. Petelinovo jutranje petje je važno v pravljicah in pripovedkah. Po prvem petelinovem petju nastopi namreč čas, ko se morajo umakniti coprnice, razni zli duhovi, duhovi mrtvih i. t. d. ker zgubijo vso moč nad človekom. Petelini torej, seveda le v pravljicah, rešijo marsikateremu človeku življenje.

Še važnejšo vlogo igra jajce glede na navade in običaje kmetskega naroda.

Jajce je znak spavajočega, prebujajočega se življenja, znak vstajenja.

Velikonočna sobota je. Nežne, zelene tratice ograjajo pot, ki vodi vna-kreber proti vaški cerkvi. V lahnem vetriču se zibljejo mladike z napol-razvitimi popki, z zlatimi mačicami. Tu in tam se med zelenjem běli črni trn, na gosto posut z nežnimi belimi cveti.

Po poti proti cerkvi hite prazno oblečena dekleta, z velikimi jerbasi na glavi. K blagoslovu neso »žegen«. Ko v cerkvi odgrnejo snežnobeke prte, zadiši prijetno po poticah, svinjskem mesu, po klobasah in po drugih dobrotah. Iz jerbasa pa se nam smejejo tudi rdeče pobarvana jajca, velikonočni pirhi, pisanke ali pisanice.

Stara, prastara navada je, obdarovati ob velikonočnih praznikih drug drugega s pirhi. So navadno rdeči, pa tudi raznobarvni, ali pa celo poslikani z narodnimi ornamentami (okraski) in z mičnimi reki (pisanice). Žal, so se pisanice ohranile med Slovenci le še v Belokrajini.

Jajce, znak vstajenja, je postalo običajno velikonočno darilo, ker se slavi velika noč v pomladi, v dobi probujanja narave. S pirhi obdarujejo drug drugega mladi in stari, a največ veselja ima ž njimi seveda mladina.

Na velikonočno nedeljo popoldne se zbere mladina na kakem dvorišču. Prispel je semkaj tudi sosedov Francek, prvokrat v dolgih hlačah, ki mu segajo še celo zavihane do podplatov. Nalašč mu jih je dala napraviti mati tako dolge, češ da jim ne bo prehitro odrastel. V žepu tišči svoj rdeči pirh. Pomeša se med večje fante, ki tu kotalijo, tam zopet sekajo pirhe. Kdor zadene pirh z novcem tako močno, da obtiči denar v pirhu, dobi pirh, drugače pa izgubi denar.

Poželenje po svetlem denarju zapelja tudi malega Franceka k igri. Pirh drži tako nerodno med prsti, da zadene soigralec prst mesto pirha. Pirh pade na tla, Francek v jok, a fantje v smeh. V strahu za svoj pirh ga hitro pobere in jo pobriše proti domu. Igra se nadaljuje, dokler ne oberejo starejši mlajše za pirhe in denar.

Ta igra s pirhi se je še tu in tam pri nas ohranila, drugod pa nadomestuje jajce moderni pirh, — oranža. Tudi navada, da hodi ob velikonočnih praznikih mladina od hiše do hiše prosit pirhov, je že skoraj popolnoma izginila. Po nekaterih krajih se je to nabiranje vršilo na dan sv. Jurija. Pobirali so pa pastirji sveža jajca, iz katerih so si spekli na paši cvrtje.

Pri naših nemških alpskih sosedih je v navadi skrivanje pirhov na velikonočno nedeljo. Vsakdo mora sam najti njemu namenjeni pirh. Mnogokrat jih skrije gospodinja tako dobro, da jih naposled še sama ne more najti. Znak velike noči je nadalje jajca valeči zajec, ali pa že izvaljene srčkane putke.

O jajcu so med narodom razširjeni razni reki in nazori.

Komu ni znana uganka o sodčku brez obročev z dvojno pijačo, ki se ne da zmešati? Kdo še ni slišal primere, da hodi po zmrzini kakor po jajcih. Poznamo tudi ljudi, ki so občutljivi ko jajčna lupina. »Jajce več od pute ve,« zabrusimo v obraz mlademu, domišljavemu človeku, ki hoče vedno več vedeti kakor vsi drugi.

Kurje meso je bilo in je večinoma še dandanes jed, ki pride le ob velikih praznikih in ob posebnih prilikah na kmečko mizo. Skoraj isto velja za jajce. Kuretnina in jajca so bila do najnovejše dobe glavni vir dohodkov male kmetijske gospodinjice. Z njimi je nabavljala sebi in manjšim otrokom obleko, sol, kavo itd.

Tudi z jajci niso razmetavali. Le če je prišel odličen gost v kmečko hišo, je velel gospodar gospodinja, da naj vrže par jaje čez mast ali z drugimi besedami, da naj speče cvrtje. Domači so bili le malokdaj deležni cvrtja. Sicer je bilo cvrtje do najnovejše dobe na kmetih skoraj edino znana jajčna jed. Jajčni pečenjak (šmarn) je še dandanes manj znan, ravno tako tudi mehko kuhana jajca, pač pa so poznali v vročem pepelu pečena jajca.

Hiša, v kateri je prišla večkrat kurja pečenka na mizo, je veljala za premožno. Francoski kralj Henrik IV., ki je bil velik prijatelj kmetijskega stanu, je večkrat dejal, da noče prej mirovati, dokler ne bo imel vsak francoski kmet vsako nedeljo na mizi kurjo pečenko.

Kakor povsod izginja tudi s slovenskega kmečkega dvorišča staro idilično (domače) življenje. Gnojne kupe so stisnili med betonske stene, kuram pa odkazali zagrajene prostore.

Žalujem po nekdanjem preprostem, domačem življenju našega kmeta, a vendar se veselim, ko vidim, da napreduje naše kmetijsko gospodarstvo od dneva do dneva.

Tuji kraji — tuja ljudstva.

(Priobčuje Oskar Hudales.)

(Nadaljevanje.)

4. Krožniki in lonci, ki rasto na drevju.

Najbrže boste rekli, da je ta aprilska. Pa ni. V resnici raste skoraj v vseh tropskih krajih drevo iz čigar sadu izdelujejo domačini steklenice, lonce in krožnike. Po naše bi mu lahko rekli bučno drevo. Ime nam pove že prav mnogo. Drevo je visoko šest do sedem metrov, ima šopasto listje ter rdeče in rumeno pisane cvetove. Sadovi so podolgovati ali okrogle oblike, zelo podobni našim bučam in dosežejo do 30 cm premera. Zelena, lesnata lupina vsebuje gobasto, sočno, sladko-kislasto jedro, v katerem je skrito semenje. V nekaterih pokrajinah tropske Amerike uporabljajo prebivalci to jedro celo kot zdravilo. Ko sad dozori, ga porežejo z drevja, izvotlijo vanj primerno luknjo in ga puste nekaj dni na vročem solncu. Solnce kaj kmalu izsuši jedro, treba ga je samo iztresti in steklenica je gotova. Kadar se hoče imeti skleda, se mora okrogel sad prerezati po dolgem in ga nato izsušiti. Mnogokrat vrežejo domačini v take vrče ali skleda okusne okraske, tako da jim ta posoda popolnoma nadomešča lepo barvane porcelanaste izdelke. Tudi žlice se izdelujejo iz teh sadov.

Te vrste posoda je za domačine velike važnosti. Radi cenosti, lahko te in ker se ne stre, je za nje primernejša, kakor dragi evropski porcelan ali pločevinasta posoda. Celo Evropeci, ki žive v tropskih krajih, jo radi uporabljajo pri potovanjih za prenašanje pijače. Ker so te steklenice slabi prevodniki toplote, se pijača v njih dolgo ne segreje. Skoraj ni jedila ali tekočine, ki bi je domačini ne shranjevali v teh skledah ali vrčih. Uporabljajo jih tudi pri jedi kot krožnike. Celo na trg nosijo v njih različno sadje in drugo blago. Narava je torej v lepi meri preskrbela svoje otroke s ceneno posodo. Les bučnega drevesa se zelo ceni v pohištvenem mizarstvu.

Onim pa, ki ste iz vinogradnih krajev doma: Kateri sličen sad uporabljajo naši vinogradniki in kletarji v veliki meri?

5. Na koncu sveta.

Pomlad je... Vse se je odelo v cvetje in zelenje. Na vsakem koraku čutiš, kako ti utriplje novo, mlado življenje nasproti. Pomlad nam je prinesla nove volje in svežih moči. A ne samo nam. Tudi onim, ki žive gori »na koncu sveta«. Kje pa je to?

Od Moskve, glavnega mesta Sovjetske Unije (Rusije) dolge dni vožnje preko gorovja Ural do sibirskega mesta Tjumen in nato še teden dni vožnje z ladjo čez Tobolsk, navzgor po reki Ob do mesta Obdorsk in nato s sankami, v katere so vpreženi severni jeleni v notranjščino polotoka, ki mu pravijo njegovi prebivalci Samojudi Ja-Mal (= konec sveta). In to po pravici. Na tem polotoku, ki je približno velik kakor Danska, ni nikake tehnike, prometa in strojev. Le neizmerna planjava se razprostira v šir in dalj, kjer je šele sedaj v aprilu pričela iz kopnin prodirati drobna travica.

V tem mesecu se je tam pričelo pravo preseljevanje narodov. Samojudski rodovi se selijo na svoje pašnike. Vsaka družina ima svojega; večsah so 50 do 100 km oddaljeni drug od drugega. Daleč preko enolične, ravne, z nobenim grmom okrašene tundre gonijo svoje črede, ki štejejo večsah do 1000 glav. Po podatkih, ki jih je bilo možno dobiti se sodi, da je sedaj na Ja-Malu okrog 100.000 severnih jelenov. Ti so last štirih rodov, ki so si naredili bleščeca imena: Kudi, Okoteto, Vanuito in Esingi. Samojudi so, kakor že ime kaže,

smatrali Rusi za ljudožerce. Včasih so ta naziv brezdvomno zaslužili, ker so uživali človeško meso ob priliki verskih obredov. Danes pa je ta grda navada že izumrla.

Samojedi prebivajo v šatorih. Ti so napravljeni tako, da se ogrodje iz kolov obloži s prekuhano in v dolge pramene sečito brezovo skorjo. Samo na vrhu je luknja za uhajanje dima. Vendar se v šotoru ali čumu, kakor mu pravijo Samojedi, kljub temu vedno neznosno kadi. Vsa težja dela opravljajo ženske. Grade šatore, kuhajo, skrbe za delo, pazijo na ogenj, izdelujejo orodje, posodo in obleko. Moški pa pasejo jelene in hodijo na lov. Ker so ženske zelo redke, ponekod jih je polovica manj ko moških, veljajo kot dragocena delovna sila. Samojed, ki hoče imeti ženo, jo mora kupiti od njenega očeta. Ženin mora plačati dogovorjeno ceno v kožah ali

v severnih jelenih. Zavidanja vredni so Samojedi, kar se tiče hrane. Ako imajo mnogo, jedo mnogo, ako je hrane malo, stradajo dolge dni le ob koščkih suhega mesa in vročem čaju. Kadar je lov obilen, uživajo meso ali ribe kar sirove. Kar jim najbolj primanjkuje, sta sol in sladkor.

Težko je življenje na Ja-Malu. Pozimi divjajo snežni viharji, poleti pa mučijo ljudi in živali neštevilne mušice. Samojedska pravljica pripoveduje, da se je junak Itje nekoč bojeval s hudobnim orjakom Pinegusom. Ko ga je premagal, ga je sežgal in raztrosil njegov pepel na vse vetrove. Iz tega pepela so nastale mušice, ki mučijo prebivalce na »koncu sveta«.

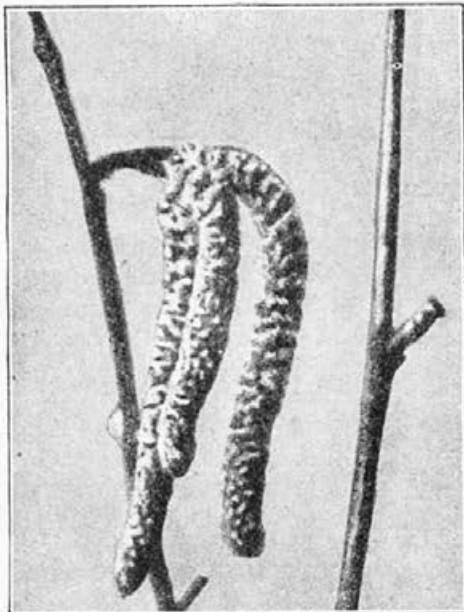
O leski.

Leskova grmičevja rasto na pašnikih in ob gozdnih parobkih. S šibastih vejic jim veselo binglajo rumene, okrogle mačice, se zibljejo, igrajo in plešejo. Zapazili smo jih že pozimi, ko je drugje že vse življenje zamrlo. Seveda so bile mačice tedaj še ozke in skrčene. Če bi se bile v mrazu odprle, bi jih zima zamorila. Zaradi tega so se rajši stisnile, da jim je bilo lepo toplo.

Ali ko posije zgodnje pomladansko solnce, iztegnejo mačice svoje premrle ude, se stegujejo, stresejo in veselo zaplešejo. Kakor da bi hotele zleteti s krili v svet, se prikažejo in zatrepečejo majhni lističi iz podolgaste osi. Ali ti lističi niso krila, temveč male luskine, kakor pri jelovih češarkih, ali ne trde in rjave, pač pa zelene in mehke.

Čudežno hitro razvija solnce te luskine. Na spodnji strani luskin izvabi štiri prašne lističe in napolni njihove prašnice z zlatim prahom. Mačice so sedaj tako živahne, da se pomladanski vetrič kaj rad z njimi igra. Močneje in močneje se leskove cvetne mačice zibljejo. Zelo so srečne in v svoji sreči odpro svoje zlate mošnjčke in trosijo svoje zlato bogastvo po lubju leskovih šibic, oblečejo hrošče v zlat plašč, potresejo rumen prah po radovednem čmrlju in obdarijo vsakega, ki pride, da si nabere lepega, rumenega zlata. Da, kakšenkrat dobi zemlja v zgodnji spomladi novo belo obleko čez noč. Tedaj pade rumeno zlato na belino po tleh in jo pobarva rumeno. Kdo ni še videl te krasote zgodnje pomladi?

Med temi, ki prosijo leskinega zlata, je tudi mali popek ali brstič na leskovi vejici. Nekoliko debelejši je in bolj se napihuje od drugih brstičev. Rad bi si nabral zatega prahu z mačic, ali tako je še mlad in majhen. Kako naj si pomaga? Hitro požene iz gornjega konca šopek škrlatnordečih nitastih brazd. Te nitke ulove toliko rumenega zlata, da se od teže pripogibajo. Kajti te brazde potrebujejo dragoceno zlato — sproti ga pošiljajo po tankih luknjicah v plodnico, ki je še skrita v brstiču.

Sedaj je brstič bogat, zelo bogat. Nabrano zlato ga redi in debeli. Njegov trebušček se veča in veča in kmalu se iz njega razvije sad — lep, okrogel lešnik.

Rumen brstič ali popek hrani plodnico, kakor pravijo učenjaki. Škrlatno-rdeče nitke brstiča so cvetne brazde. Ves rjav brstič je pestični cvet ali ženski cvet. Cvetne mačice pa so moški cveti ali prašni cveti. Njihov cvetni prah pride v plodnico in povzroči, da se iz brstiča razvije lešnik. Tisti brstič, ki se ni oplodil s cvetnim prahom, se ne more razviti v sad. Tu vidimo, kako je veter polenju potreben.

Zakaj pa ne skrbe čebele in čmrlji za to, da bi prenesle cvetni prah z mačic na pestični cvet? Prvič leskove mačice ne privabijo čbel, ker nimajo medu, drugič pa: če bi si čebele tudi nabrale polne hlačnice prahu, ne bi ga oddale pestičnim cvetom, ker brste leti zelo na samem na leskovih vejicah. Leska je čuden in zelo previden patron! Že jeseni obesi mačice na svoje vejice. Morda zato, da začne spomladi prvi cveteti. In šele ko odvetve, pokliče zelene liste, da pozeleni ves grm.

Ali je jabolčni cvetoder neškodljiv?

Dosedaj so bili vsi prirodoslovci kakor tudi sadjarji mnenja, da je jabolčni cvetoder škodljiv in da se mora zatirati. Na jablanah vidimo pogosto, da začno cvetni popki rjaveti, se sušiti in odpadati. Če tak popek odpremo, najdemo v njem majhno ličinko-žerko, ki se kmalu zabubi. V juniju pa se iz bube izleže rjav in belo progasti hrošč z dolgim in tankim rilčkom. To je jabolčni cvetoder, ki prezimi za lubjem ali pod lišajem, se spomladi prebudi in zleze na popke. Tam izvrti samica v popek luknjico in porine vanjo jajčece. Zaradi tega smo prištevali tega hrošča med najhujše sadne škodljivce. Da točno spoznajo njegovo škodljivost so v biološkem polzkusnem sadnem vrtu v Berlinu delali poizkuse z njim od l. 1923. dalje. Ze leta 1925. so opazili, da je bilo na 22 različnih vrstah do 45% popkov napadenih po tem hrošču, vendar pa da vsled tega ni trpela rodovitnost drevja. Leta 1930. pa je bila neka jablana tako napadena po cvetoderu, da je $\frac{2}{3}$ popja moralo vsled tega odpasti. Ali to drevo je jeseni dalo

tako obilo sadja, da so mu morali veje podpreti. Od 511 cvetov se jih je 187 razvilo v zrelo jabolka. Tudi ruski prirodoslovec Lobik je mnenja, da je jabolčni cvetoder neškodljiv. On je izračunal, da odpade z jablane povprečno 91% popkov, od katerih po cvetoderovi krivdi le 41%. Tedaj ni ta hrošč škodljiv, temveč celo koristen, ker se zdravo popje, ki je ostalo na jablani, samo bolje in lepše razvija.

Vsekakor ni jabolčni cvetoder tako velik škodljivec kakor se je doslej mislilo.

O polonicci.

Kdo ni videl male polonice, hrošča z rdečim plaščkom, ki nosi sedem črnih pičic? Sadjarji in tudi učenjaki so mnenja, da je ta hrošček koristen, ter da se hrani z listnimi ušicami. Ali vendar so v zadnjem času dokazali, da spada polonica med škodljivce, ker napada tudi listje in se ne hrani le z ušicami, temveč tudi s sokom rastlin. Opazili so nekje, da je listje mladih hrastov bilo zgrizeno in razjedeno. (Glej sliko!) Na tem mladem drevju so našli vse polno polonic, pa ne ene ušice. Tedaj niso prišle polonice na drevje zaradi ušice, temveč zaradi sveže in mlade rastlinske hrane. Tudi na mladih vrbah so opazili isto.

Vrt v aprilu.

Mesec april je najnestalnejši mesec v letu. Mrzel in deževni april more vrtu prizadejati težke rane. Solnce in gorkota pospešujeta brstenje, sren in mrzle noči povzročita brezsočnost. Posebno škodijo rastlinam severni vetrovi. Četudi so rastline utrjene, moramo za vsak slučaj imeti pripravljena razna odela, da jih pokrijemo, če bi kazala potreba. Zalivanje je v aprilu še nepotrebno, da, celo škodljivo v največ primerih. Zemlja je še tako vlažna in mrzla, da ne potrebuje še vode. Novo zalivanje bi jo le še bolj ohladilo. Sveže vsajene večje rastline, drevje in grmičevje, se dobro zalije le ob sajenju, da se korenine dobro vsedejo v zemljo.

V sadovnjaku poiščimo vse drevesne rane. Vse odprte manjše rane zamašimo s cepilno smolo, velike rane, ki se več ne morejo zaceliti namažimo s kisline prostim katramom. Vsakovrstno škropljenje se mora izvršiti pred novim brstjenjem in cvetenjem, tedaj v začetku aprila. Zgodaj, kakšenkrat še prezgodaj cveteče marelice in breskve moramo med in tudi po cvetenju varovati pred mrazom. Ako marelice vkljub močnemu cvetenju ne kažejo pozneje plodu, je tega kriv mraz v aprilu.

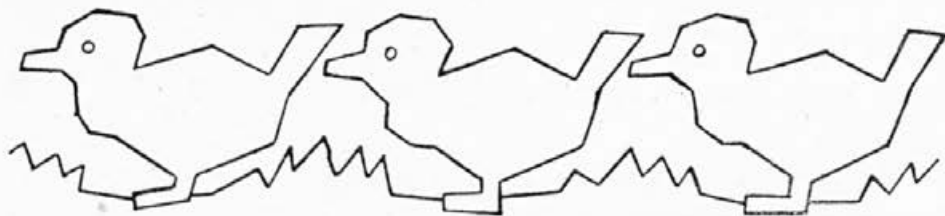
Cveteče sadno drevje stresajmo med cvetenjem, da se oplojenje s cvetnim prahom hitreje izvrši.

Na zelenjadnem vrtu se poseje vse to, kar se je v marcu opustilo. Deloma se izvrši še tudi druga posetev n. pr. grah, solata, čebula, peteršilj, radič, špinača. Za fižol in kumare je na prostem še premrzlo. S fižolom smemo poizkusiti šele koncem aprila, a izbrati moramo zavarovano, gorko lego in presihajoča gorka tla. Ali bolje je, da še počakamo s tem. Vode tudi zelenjadni vrt ne potrebuje.

S čim lahko razveselimo mamico.

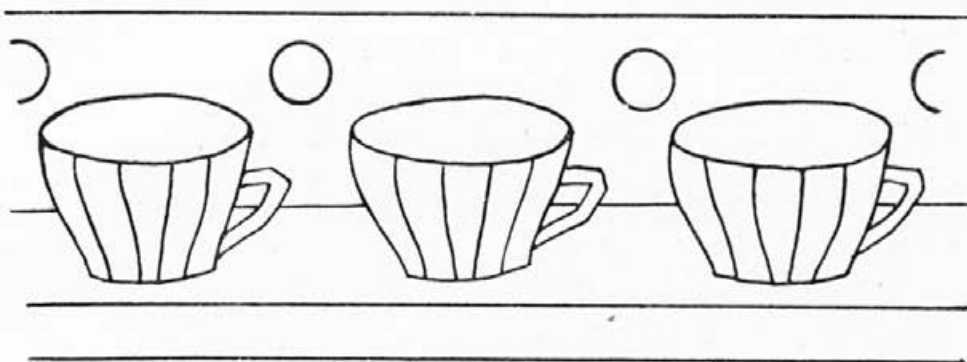
Kdo ne pozna Kotnikovega Janezka in Micike, saj vsakdo na vasi ve, kako sta pridna in postrežljiva. Kjer moreta vsakomur pomagata, zlasti atku in mamici; kajti oba imata obilo posla. Atek opravlja gospodarstvo, skrbi za živino in dela na polju, mamica pa oskrbuje hišo in vrt ter mora čestokrat še pomagati očetu na polju. Preden odideta zjutraj v šolo, pomete Micika kuhinjo, hišo in vežo, Janezek pa nanosi drva in vodo. Kadar pa atek orje, vodi konja, kar za desetletnega fantiča ni karsibodi.

Pomislite, teden pred Veliko nočjo so snažili hišo; vse so omedli in pobrisali, vsak še tako skriven kotiček so poribali. Pospravili so tudi kuhinjsko omaro. Vse krožnike, skodelice, steklenice in kozarce so znosili na mizo. Ko je mamica police lepo poribala, so nanje položili čist papir. Nato so zopet postavili v omaro vso posodo. Omara je kar dišala po čistoči in svežosti. »Omara je dobila sveže perilo, kakor midva v nedeljo, preden greva v cerkev,« je vzkliknil Janezek. »Joj, kaj poreče Urška, ko se vrne zvečer domov,« veselo pripomni Micika in tleskne z rokami. Veste, Urška je njuna sestra, ki hodi v bližnji trg v meščansko šolo.

No, in ko pride Urška domov ter vidi vzorni red in čistočo, pravi Janezku in Miciki: »Prav lepo ste vse uredili in počistili. A, izmed vas je najnaporneje delala mamica in vidita, še sedaj nima počitka, ker mora kuhati za nas večerjo. Zato jo hočemo malo razveseliti. «Rada, rada, toda s čim?« Dvoje vprašujočih oči se je uprlo v Urško. »Takoj vam povem. Police kuhinjske omare hočemo okrasiti z lepimi progami ter s tem presenetiti našo ljubo mamico.« Takoj so se lotili dela. Urška je poiskala bel ovojni papir, ki ga je krojač pustil, ko je prišel po blago za očetovo obleko. Z njeno pomočjo sta izrezala Janezek in Micika 5 cm široke in v dolžini police dolge proge. Iz rumenega papirja so izrezali piščeta. »O, kako bo to lepo, prav taka so kot naša, ki so se zvalila pred enim tednom,« se domisli Janezek. »Kot nalašč za mamico, saj vsi vemo kako rada jih ima,« pristavi Micika. Lica so jima kar žarela od veselja. Za travico so vzeli 2 cm širok zelen papir, ga večkrat pripognili v dolžini 4½ cm, narisali travico, kot nam kaže slika, ter naenkrat izrezali tako dolgo progo, kot je dolga pola barvastelega papirja. Seveda so morali izrezati več takih prog, ker polica je bila daljša od pole zelenega papirja. Travico in piščeta so prilepili s klejem na progo belega papirja. Naredili so toliko prog, kolikor je imela omara polic.

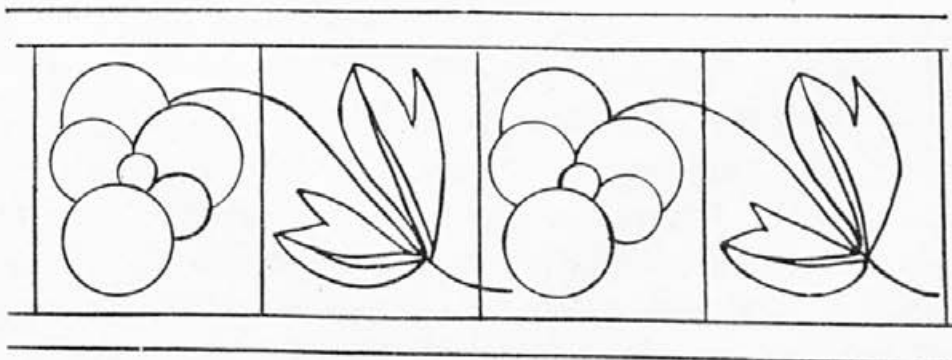
In drugo jutro — vse je še spalo — so v kuhinji ropotali Urška, Janezek in Micika ter pritrjevali proge na police. Vse se je kar svetilo in bleščalo. In kako presenečenje je bilo za mamico! Tako je bila vesela in ginjena, da je vse tri naenkrat tesno objela. Janezek in Micika kar nista pustila zapreti omare ter hitro skočila po sosedovo Jero, ki je jako radovedna in zvedava. In Jera se je tako začudila, da je celo pozabila zapreti usta. Poprosila jih je, naj še njej napravijo take proge. Saj bo vse plačala in še tisto grahasto kokoš, ki jo Janezek in Micika tako poželjivo vedno ogledujeta, jim bo dala za plačilo. Ker je teta Jera res dobrih rok, Janezek, Micika in Urška pa postrežljivi otroci, so ji prav radi ustregli. Kakor vidite so napravili

proge s skodelicami, kajti vsakdo ve, da teta Jera kaj rada pije kavo. Da pa so bile proge bolj učinkovite, so izrezali mizo iz svetlo modrega papirja, skodelice pa so bile živo modre, kot so kuhinjski lonci. Za okrasek so še nalepili zgoraj rumene pike.

Sedaj pa, ljubi čitatelji, še vi na delo in presenetite svojo mamico ter okrasite njeno kuhinjsko omaro. — Za tiste, ki ljubite cvetice — in gotovo vas je mnogo — sem narisala še tretjo progo samih mačeh. Cvet naj bo rumen, rjav, moder, saj sami veste, kako zelo so pisane mačeh; stebelce in listke naredite zelene, kvadrate pa kakor hočete. Kvadrat, kjer je cvet, lahko pustite bel, kjer so pa listi, pa napravite rumen. Želim vam prav mnogo uspeha.

A. L.

A. Pirjevec:

Nasredin in njegov osel.

Trmasti Nasredin.

Nasredin se je naveličal krmiti svojega osla in reče ženi:
„Odslej se boš ti brigala za osla.“

To pa ni bilo ženi po volji, zato se skregata in se končno pogodita tako, da oba umolkmeta, kdor bo pa prvi spregovoril, bo moral krmiti osla. Nasredin se stisne v kot in tam je ostal par ur, ne da bi spregovoril. Njegovi ženi je postalo dolgočasno, zakrije si lice in odide k sosedi. Tam je ostala do mraka. Dohiti jo čas večerne molitve. Sosedi je povedala, kaj se je zgodilo, in se pomenkujeta:

„Trmast je, preje bi od lakote umrl, kakor bi spregovoril, pošljiva mu skodelo juhe.“ In dajo sosedinemu otroku lonc juhe ter ga pošljejo k Nasredinu.

A ko je bila odšla Nasredinova žena k sosedi, je prišel v hišo tat in pobral vse, kar je našel. Pride tudi v ono sobo, kjer je sedel Nasredin v kotu nem in nepremičen. Tat se nekoliko prestraši, a ko vidi, da se Nasredin ne gane in ne da niti glasu od sebe, pobere vse, kar je bilo v sobi. A Nasredin niti sedaj ne zine.

Tat se čudi molku Nasredina, a se ga tudi razveseli pa si misli:

„Čakaj, vzamem mu turban z glave, bom videl, ali bo spregovoril!“

Rečeno, storjeno, a Nasredin molči. Tat pa pobere vse, kar je le mogel nesti, in odide.

Ko je sedel Nasredin gologlav v kotu — po turškem običaju mu je bila glava obrita — pride ono dete z loncem juhe v roki pa vidi, da je hiša prazna. Dete stopi v sobo. Nasredin sedi gologlav.

„Gospodar, evo, juhe sem vam prinesel.“

Nasredin zazvižga, naredi z roko tri kroge po zraku in pokaže na svojo glavo. A otrok je razumel to znamenje po svoje: „Trikrat se obrni in podaj preko glave!“ Otrok se trikrat zavrti, a ko daje skodelo Nasredinu preko glave, se skodela prevrne in juha, pljusk, po goli glavi. In čeravno mu je curljala vroča juha preko lica in brade, vendar ne da glasu od sebe, ker je bil trdno sklenil, da ne zine niti besedice.

Dete se obrne in odide ter doma vse pove. Prestrašena hiti Nasredinova žena domov in ko stopi v izpraznjeno hišo, zakriči:

„Kaj je, pospodar?“

A Nasredin ji odgovori:

„Glej, da se spraviš odtod in nakrmi tistega osla! Vidiš, kam te je pripeljala tvoja trma!“

Nasredin izgubi osla.

Nasredin je izgubil osla. Ko ga išče, venomer pravi: „Hvala Bogu, hvala Bogu!“ Vprašajo ga, zakaj se zahvaljuje Bogu.

Odgovori jim:

„Hvala Bogu za to, da nisem sedel na oslu. Če bi bil sedel na njem, bi se bil izgubil še jaz!“

SVETI JOŽEF.

SVETI JOŽEF JE PRIŠEL:
V ENI ROKI ZLATO SOLNCE,
V DRUGI ROKI SINJI PLAŠČ —
ZUNAJ TOPEL SVETEL DAN.

SVETI JOŽEF JE PRIJAZEN,
V SOLNCU HODI RAD MED NAS,
SVETI JOŽEF MIL SVETNIK JE,
ON PREŽENE ZLOBNI MRAZ.

KO ODHAJA, ZABLEŠČIJO
V ZLATU HIŠE IN ZVONIK,
V SOLNCU PRIDE, Z NJIM ODIDE
DOBRI JEZUSOV REDNIK.

† SREČKO KOSOVEL.

Pomlad prihaja.

I.

*Pomlad je prispela
in otrokom od veselja so lica zardela.
Odšla je zima proč
in prišla Velika noč.*

II.

*Zvončki se rascvete
in potočki zašume.
Vijolica si mane oči,
ker solnček jo zbudi.*

Marija Medvešek,

učen. V. raz. os š v Brežicah.

Spomini na Veliko noč.

Vsako leto tako težko pričakujem Velike noči. Veliki teden napravim pod kakšnim grmom gnezdo za velikonočnega zajčka, kateri mi prinese na Veliko noč pisank, rdečih jajc, pomaranč in še drugih dobrih reči. Kadar je gnezdo gotovo, moram vedno svojemu očetu pokazati, če je dobro. Ako bi ne bilo dobro, bi mi zajček nič ne prinesel. Ko pridem na Veliko noč od svete maše, tečem hitro pogledat, kaj je vse v gnezdu. Če je dosti dobrih reči, tedaj si zavriskam in skočim staršem pokazat.

Jožef Skodič, učenec III. razreda, Sv. Kungota pri Mariboru.

Kako je zajček barval pirhe.

Pred Veliko nočjo je imel zajček veliko dela. Moral je barvati pirhe. Obiskala ga je teta kokoš s svojimi otroki. Podarila mu je jajca. Zajček je kupil barvo

in začel barvati. Zajčki so skakali okrog njega in mu nagajali. Ves jezen je pograbil palico in jih nabil. Zenka je hitro prišla in napodila otroke. Bila je bela od moke, ker je ravno delala kolač. Spotaknila se je in padla ravno na posode, kjer je imel zajček barvo. Zlila se je vsa. Zajček je šel žalostno k botru petelinu prosit, ako mu posodi denar za barvo. Ko je imel en dinar, je imel tudi barvo. Nato je pobarval vse pirhe, ker ga nihče ni motil. Zenka je tudi že spekla kolač. Sedaj je bilo vse gotovo. Delil je ves dan pirhe. Tudi meni je dal pet pirhov. Vsakemu je dal, samo stricu Jaku ni dal nobenega, ker ga je sovražil. Jaka je bil lovec in zato mu tudi zajček ni voščil velikonočnih praznikov.

Naše krasne planine.

Dragi čitatelj »Našega roda«, pridí enkrat obiskat naše lepe planine. Vsak izletnik, ki je že prišel na Pernice, katere ležijo zelo visoko na Kozjaku, nobenemu ni bilo žal lepega in zdravega izleta. Ob krasni Dravski dolini te pripelje vlak do Trbojnje. Tu izstopi. Ko prideš do Kneza, boš videl, kako sopiha vlak in slišal boš kako šumlja Drava.

Po poti se boš sicer malo zmučil, a to ti bo takoj poplačano. Ze ko prideš k Napečniku, če se ozreš nazaj, boš imel lep razgled na trg Trbojnje. Lahko pa tudi greš gledat Napečnikove pečine, ki so navpične in par sto metrov visoke. Če hočeš zgubiti življenje, pa se spusti po pečinah. Oglej si pa tudi graben, ki je razčesan in divji. Pravijo mu, da je vražji graben. Po-

tem pa pojdi naprej, da boš prišel k naši perniški cerkvi, ki je sezidana leta 1510. Tu si vse lepo oglej. Rad bi pa še gotovo videl Sv. Urbana. Tam so bila nekaj tri jezera, ki so se pa žalibog že posušila. Zdaj se še vidijo le male jame. Če hočeš, pa si oglej še Košenjak, odkoder je krasen razgled na Libeliče, Dravsko in Labudsko dolino, Peco, Pohorje itd. Ako si že vse ogledal in si zmučen, se vrži na trato, ki je vsa drugačna kot v dolini.

Res je lepo na planini. Zato pa pridite dolinčani na planine, da se boste nagledali krasne lepote in naužili čistega zraka.

Mnogo pozdravov pošilja
Katica Krajnc, učenka I. razreda, 4. odd.,
Pernice, pošta Muta.

Ribničan pred univerzo!

Ribničan pride nekega dne v Ljubljano. Pot ga privede mimo univerze, kjer je stalo polno mladih študentov. Vpraša enega izmed njih:

»Kaj je ta lepa hiša?«

Student mu odgovori:

»Ali ne vidite, da je mlin.«

»Aha,« pravi Ribničan, »zato stoji toliko oslov pred njo.«

Jurij Gustinčič, učenec IV. r. na Ledini.

Mamici.

Ko Marta je iz cerkve šla
med potjo se je spomnila,
da mamka god ima.

Hitro s pota je krenila
in na travnik je zavila,
kjer je šopek rož navila.

Ko domov je srečna šla
že na pragu mamco srečala
in za god ji je voščila:

»Prikoracam, prikobacam
in povedati želim,
ljuba moja zlata mama
vse najboljše Ti želim!«

Leskovar Slavko,
I. A razr. meščanske šole, Ormož.

Redko srečanje.

Ker že vsak učencec ali učenka hoče kaj novega povedati v »Našem rodu«, moram tudi jaz eno novico zapisati, ki pa se ne dogaja vsak dan in ne povsod. To je bilo v nedeljo, dne 1. marca. Z drugimi součenkami smo šle od popoldanske službe božje iz Mošenj; kar srečamo sprehajajočo se kraljevo rodbino. V lepem otroškem vozičku je peljala gotovo kaka vzgojiteljica najmlajšega kraljeviča Andreja, ki se je ljubko smehljaj, igrajoč se z rdečim solnčnikom. Poleg vozička sta šla še kraljevič Tomislav in naš prestolonaslednik Peter in njegov učitelj za smučanje g. Pelan. Prijazno smo jih pozdravili kot se to spodobi vsakemu. Ko smo odšli od njih, smo videli še dvorni avto, ki je počasi vozil za njimi. Vso pot pa smo se pogovarjali o tem in še doma pravili staršem in še tebi »Naš rod« povem, Ti pa svojim čitateljem in prijateljem.

Gogala Jerica,

III. r. viš. sk. v Mošnjah.

Dragi Naš rod!

Že zopet se je hotela sraka kinčati s pavjim perjem. Frlan Julka iz Sele nad Škofjo Loko je prepisala pesemco »Deklica in rožica« iz »Angelčka«, št. 5, let. 1929./30. in jo je poslala v »Naš rod«. Kako so nekateri nespametni, ko vendar vedo, da tudi drugi čitajo »Angelček«. Prepiše lahko vsak iz I. razreda. Da jih le ni sram.

Vas pozdravlja!

Mlinar Ivana,

IV. r., Preska pri Medvodah.

Kje so naši bratje?

Kje pa naši bratje so,
da jih ne vidi moje oko?
O, tam v nesrečnih krajih
so kakor pokopani.

Franc Domik, učenec VI. razr. v Marenbergu.

Rešitve ugank iz 6. številke.

Križaljko »Naš Rod« so prav rešili: Mirko Štampar, Maribor; Ivan Šimenc, Ljubljana; Joško Horvat, Sv. Marjeta; Oblak Valentin.

Kvadrat 1. so pravilno rešili: Čeh Anton, Mirko Štampar, Maribor; Emeršič Stefanija, Ormož; Zurbil M. iz Križa.

Kvadrat št. 2. je prav rešil: Franjo Paušner, Libanja.

Mozaik so prav rešili: Stojasavljevič Marijan, Rogaška Slatina; Primož Kemperle, Leše; Milka Gliha, Žužemberk; Vinko Okorn, Tržič; Frank Štefan, Studenci; Ivan Vesnec v Podpeči; Omahen Ivan, D. M. v Polju; Beber Franc, Žužemberk; Ivan Hinterberg, Žužemberk.

Rešilci kvadratov št. 1. in 2.: Naberžnik Maks v Trbonjah; Alojzij Prapornik, Ljubljana; Kozamernik Julij, Vič; Vrečko Dragica, Celje.

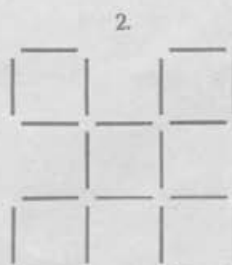
Rešilci kvadrata 1. in mozaika: Oblak Valentin; Črepinšek Bogomir, Celje; Franciška Mestimšek, Loče; Ivan Kaisersberg, Ptuj; Pocajt Stanislav v Polzeli; France Ignac, Vojnik; Ivan Šimenc, Ljubljana; Milan in Vinko Košir, Vič.

Rešilci kvadratov 1. in 2. in mozaika: Gradišek Cirila, Smartno; Pegan Olga, D. M. v Polju; učenci III. razreda, 3. in 4. šolsko leto, v Vučji vasi pri Križevcih; Stana Vrhovec, Horjul; Vrhovec Stanko in Danica, Log; Marica Grintal, Ljubljana; Joško Horvat, Sv. Marjeta.

Vse uganke je pravilno rešil: Ivan Progat, Maribor.

Rešitev križaljke »Naš Rod«: n a v p i č n o: 1. top, 2. oves, 3. pirot, 4. osem, 5. las, 7. ter, 8. Ada, 11. sir, 12. Salomon, 13. Ig, 15. da, 17. Golovec, 18. boben, 19. Azija, 20. Neron, 21. divan, 22. kos, 24. kes, 27. Korotan, 30. Celovec, 32. boter, 35. teloh, 37. kor, 38. Tomislav, 39. Svetobor, 40. bor, 45. Krakovo, 46. Magorin, 49. sraki, 51. Kozak, 53. Eva, 55. sok, 61. ata, 62. nos, 63. on, 64. Tabor, 66. »u«, »i«, 67. dva, 68. nas, 70. Dore, 71. Neva, 74. bom, 75. Ren; v o d o r a v n o: 1. topol, 6. Novi Sad, 7. ta, 9. peres, 10. sedi, 12. os, 14. som, 16. Ig, 18. Baraga, 20. Naš Rod, 22. kol, 23. lik, 25. soba, 26. oven, 28. sem, 29. vas, 31. ob, 33. no, 34. en, 35. te, 36. Rok, 40. bel, 41. otok, 42. Jugoslavija, 43. kolo, 44. ter, 47. rov, 48. ar, 49. s. r., 50. ak, 52. he, 53. ura, 54. gos, 56. kvak, 57. oreh, 58. ako, 59. rak, 60. Ivanov, 65. Rudnik, 69. Oton, 70. dan, 72. Ivan, 73. as, 74. bober, 76. as, 77. borovec, 78. Meran.

Rešitev kvadratov 1 in 2:

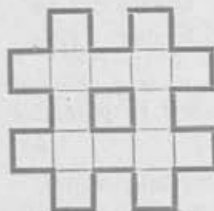

Rešitev mozaika: v o d o r a v n o: maj, rov, Kir, Rok, bol, top, kes, kit, Nil; n a v p i č n o: ar, jok, vir, rob, kot, lok, pek, sin, ti.

Dopolnjevalka.

- I.
 - ena Vstavi namesto črtic
 - sat črke, da dobiš nove besede
 - log in od I.-II. ime priljubljene
 - bel igrače!
 II.

Okvir.

Vstavi besede: veslo, slika, mesec in besedo, ki pomeni nekaj, kar odstranimo, kadar jemo sadje - v ta okvir!

Križaljka.

1	2	3	4
5			
6			
7			

Pomen besed.

Vodoravno: 1. metulj, 5. narodno glasbilo na meh, 6. takšen kot drugi, 7. del telesa.

Navpično: 1. prostor v gledališču, 2. zver, 3. prvi človek, 4. pokrivalo, ki ga ima otrok, če se igra vojaka

Številnica.

- 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ptica
 2, 5, 7, 8, 6 del suknje
 3, 6, 8, 4 možko krstno ime
 4, 8 predlog
 5, 4 osebni zaimek
 6, 3, 4, 5 pijača
 7, 5, 2 prostor v cerkvi
 8, 2, 5, 4 svetopisemska oseba

V prvi vrsti navpično dobiš ime iste ptice kot v prvi vodoravni vrsti.

Križanka.

(Cirman, Vič)

Vodoravno:

- glas osla
- znanilci pomladi
- naselbina
- glavno mesto Egipta
- karta

Navpično:

- predlog
- oziralni zaimek
- lepotna ptica
- kazalni zaimek
- število
- kratica za srednjevrop. državo
- žival
- povratno osebni zaimek
- osebni zaimek

Pomlad.

Prišla je pomlad.
 Jaz jo imam rad.
 Sneg skopnel je že,
 podlesek že cvete.

V gozdu je lepo.
 Škrjančki pojo.
 Otroci po vrtilih skačejo,
 lepe pesmi pevajo.

Velika noč je tu,
 vse veselo je.
 Iz skledе pih se smeje,
 otroci se ga vesele.
 Juhu, juhu, velika noč je tu!

Se preden odložim pero
 želim vsem naročnikom,
 Veliko noč veselo,
 ter pihov in potic obilo.

Rigler France, uč. IV.b razr. v Ribnici.

Vrabček.

Vrabček vedno je pri nas,
 tudi če je velik mraz.
 Milo nas drobtine prosi,
 lačen on trebušček nosi.
 Na skednju se rad stiska,
 kadar velik mraz pritiska.
 Prišla bo pomlad vesela,
 vrabčka na polje bo vzela.

Rus Peter in Bartol Anton, uč. II. razreda.